

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ZONGULDAK İLİ DAMIZLIK SIĞIR YETİŞTİRİCİLERİ
BİRLİĞİ'NE ÜYE OLAN VE OLMAYAN İŞLETMELERİN SOSYAL
VE EKONOMİK YÖNDEN İNCELENMESİ; ÇAYCUMA ÖRNEĞİ**

Hülya ÖZDURAN

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Tezin Sunulduğu Tarih: 11/10/2011

Tez Danışmanı:

Yrd. Doç. Dr. A. Ferhan SAVRAN

ÇANAKKALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

Hülya ÖZDURAN tarafından **YRD. DOÇ. DR. AHMET FERHAN SAVRAN** yönetiminde hazırlanan “**ZONGULDAK İLİ DAMZILIK SIĞIR YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ'NE ÜYE OLAN VE OLMAYAN İŞLETMELERİN SOSYAL VE EKONOMİK YÖNDEN İNCELENMESİ; ÇAYCUMA ÖRNEĞİ**” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. A. Ferhan SAVRAN

Yönetici

Prof. Dr. Taner KUMUK

Jüri Üyesi

Prof. Dr. F. Füsün TATLIDİL

Jüri Üyesi

Sıra No :

Tez Savunma Tarihi: 11/10/2011

Prof. Dr. İsmet KAYA

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Hülya ÖZDURAN

TEŞEKKÜR

“Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği’ne Üye Olan ve Olmayan İŞletmelerin Sosyal ve Ekonomik Yönden İncelenmesi; Çaycuma Örneği” konulu yüksek lisans tezimin her aşamasında ilgi ve önerileri ile beni yönlendiren tez danıŐmanım Yrd. Doç. Dr. A. Ferhan SAVRAN’a teŐekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bölüm baŐkanı Prof. Dr. Taner KUMUK’a ve öğretim üyeleri Doç. Dr. Duygu AKTÜRK’e sağladıkları yardım ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca çalıŐmam süresince benden desteklerini esirgemeyen aileme, dostlarıma, mesai arkadaşlarıma ve her zaman yanımda olan eŐim Bekir Sıtkı AYAĞ’a teŐekkürü bir borç bilirim.

Hülya ÖZDURAN

SİMGELER VE KISALTMALAR

ZDSYB	Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
D.S.S.Y.B	Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği
TDSYB	Tekirdağ İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
KOOP	Kooperatif
KÖY-KOOP	Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği
AB	Avrupa Birliği
Z.T.İ.M	Zonguldak Tarım İl Müdürlüğü
Ç.İ.T.M	Çaycuma İlçe Tarım Müdürlüğü

ÖZET

ZONGULDAK İLİ DAMIZLIK SIĞIR YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ'NE ÜYE OLAN VE OLMAYAN İŞLETMELERİN SOSYAL VE EKONOMİK YÖNDEN İNCELENMESİ; ÇAYCUMA ÖRNEĞİ

Hülya ÖZDURAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Ferhan SAVRAN

11/10/2011, 72 Sayfa

Bu araştırmada Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin, üyeleri üzerindeki sosyal ve ekonomik etkileri incelenmiştir. Bilgiler Çaycuma İlçesi'ndeki 72 birlik üyesi ve birliğe üye olmayan 121 sığır yetiştiricisi ile yapılan anketler sonucu elde edilmiştir. Araştırmanın ikincil verilerini, konuyla ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların yapmış oldukları yayımlar ile diğer araştırmacılar tarafından yapılmış ve sonuçlanmış olan araştırma sonuçları, resmi istatistikler, derleme, inceleme ve tezlerden elde edilen veriler oluşturmuştur.

Araştırmaya göre yetiştiricilerin % 100'ünün okur yazar olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerdeki işgücünün, birlik üyesi çiftliklerde % 83,3'ü, birlik üyesi olmayan çiftliklerde ise % 98,35'i aile bireyleri tarafından karşılanmaktadır. Bir çok yetiştirici çiftçiliği baba mesleği olarak devam ettirmektedir, bu oranlar üyeler için % 63,9, üye olmayanlar için ise % 82,7 olarak bulunmuştur. Yapılan çalışmaya göre, yetiştiricilerin % 98,61'i maddi desteklerden faydalanabilmek için birliğe üye olmaktadır. Yem bitkileri ekim alanı, sığır varlığı ve eğitim durumları birlik üyeliği için önemli faktörler olarak gözlenmektedir. Ayrıca birlik üyesi işletmelerin yetiştiricilik uygulamaları yönünden üye olmayanlara göre daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Zonguldak, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Örgütlenme

ABSTRACT

INTERMS OF ECONOMICS AND SOCIAL ANVESTIGATION OF MEMBER AND NON-MEMBER BREDEERS TO THE CATTLE BREDEERS ASSOSICIATION, CASE STUDY: ZONGULDAK-ÇAYCUMA

Hülya ÖZDURAN

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate School of Science and Engineering

Chair for Agricultural Economics Thesis of Master of Science

Advisor : Assoc. Yrd. Doç. Dr. A. Ferhan SAVRAN

11/10/2011, Pages: 72

In this study, the effects of of Zonguldak Cattle Breeders Association board on the members were examined on the social and economic impact. Informations were obtained through a questionnaire among the enterprises which are members (72) and non-members (121) of the Association in Çaycuma . Secondary data for research on the subject of various institutions and organizations that had been made by other researchers with publications and research results which have resulted, the official statistics, compilation, analysis and arguments constituted the data obtained.

According to a survey, obtained 100% of the breeders are illiterate. The labor force in the farms are obtained by family members, this rate is 83.3% of Association members and 98.35%' non-members. A lot of breeders have continued the farming as a father's profession, this rates were obtained as 63.9% in members and 82.7% in non- members. According to the study, 98.61% of breeders are joined with the Association to take economical support. Forage production amount, the educational status and the numbers of cattle was seen as important factors for membership. In addition, member breeders have better conditions than non-member breeders in terms of farming practices.

Keywords: Zonguldak, Cattle Breeders' Association, Organization

İÇERİK	Sayfa
TEZ SINAVI SONUÇ FORMU	ii
İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
BÖLÜM 1 – GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Kapsamı.....	3
1.5. Araştırma Bölgesine İlişkin Genel Bilgiler.....	4
1.5.1. Coğrafi Durum.....	4
1.5.2. Arazi Yapısı.....	4
1.5.3. İklim.....	5
1.5.4. Nüfus.....	5
1.5.5. Tarımsal Yapı ve Üretim.....	5
1.6. Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği.....	7
1.6.1. Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği.....	7
1.6.2. İlçelere Göre Üye İşletme Dağılımı.....	8
BÖLÜM 2- ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	9
BÖLÜM 3- MATERYAL VE YÖNTEM.....	13
3.1. Materyal.....	13

3.2. Yöntem.....	13
3.2.1. Örneklemeye Aşamasında Uygulanan Yöntem.....	13
3.2.2. İncelenen İşletmelerin Analizinde Kullanılan Yöntem.....	14
3.2.3. Teknik Kriterler İncelendiğinde Üye Olanlar ve Olmayanlar.....	16
BÖLÜM 4- ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	24
4.1. Yetiştiricilerle İlgili Demografik ve Tarımsal Bilgiler.....	24
4.1.1. Yetiştiricilerin Eğitim Durumu.....	24
4.1.2. Yetiştiricilerin Yaş Durumu.....	25
4.1.3. İşletme Sahiplerinin Ailedeki Birey Sayısı.....	25
4.1.4. Yetiştiricilerin Bağlı Olduğu Sosyal Güvenlik Kurumu.....	26
4.1.5. Yetiştiricilerin Televizyonda İzledikleri Programlar.....	27
4.1.6. Yetiştiricilerin Aileleri İle Birlikte Buldukları Aktiviteler.....	28
4.1.7. Yetiştiricilerin Süt Sığırı Yetiştiriciliği Yapma Sebepleri.....	29
4.1.8. İşletmelerde Yer Alan Üretim Faaliyetleri.....	30
4.2. İşletmelerin Yetiştiricilik İle İlgili Bilgileri.....	31
4.2.1. Yetiştiricilerin İşletmelerindeki Sığır Varlığı.....	31
4.2.2. Yetiştiricilerin İşledikleri Arazi Varlığı.....	32
4.2.3. Yetiştiricilerin Sahip Oldukları Alet ve Ekipmanlar.....	34
4.2.4. Yetiştiricilerin Aylık Kazançları.....	35
4.2.5. Damızlık Birliği'ne Üye Olma Yılları.....	36
4.2.6. Yetiştiricilerin Birliğe Üye Olma Sebepleri.....	37
4.3. Yetiştiricilerin Bilgi Kaynakları ve Yayın Kuruluşlarıyla İlişkiler.....	38
4.3.1. Yetiştiricilik İle İlgili Bilgi Kaynakları.....	38
4.3.2. Yetiştiricilerin Bağlı Oldukları Diğer Kurumlar.....	39
4.3.3. Yetiştiricilerin Tarımla İlgili Kuruluşlarla Görüşme Sıklığı.....	40
4.3.4. Yetiştiricilerin Tarımsal Etkinliklere Katılma Durumu.....	41
4.3.5. Yetiştiricilerin Basılı Yayınlarla Üye Olma Durumu.....	42

4.4. Yetiştiricilerin Ürünleri Pazarlama Şekilleri.....	43
4.4.1. Yetiştiricilerin Hayvanlarını Pazarlama Şekli.....	43
4.4.2. Hayvan Başına Süt Üretim Miktarları, Sağım Yöntemleri ve Satış Fiyatları	43
4.4.3. Yetiştiricilerin Süt Ürünlerini Pazarlama Şekli.....	45
4.4.4. Yetiştiricilerin Hayvan Gübresini Değerlendirme Şekli.....	46
4.5. Yetiştirme Teknikleri.....	47
4.5.1. Süt İneğinin Kasaplık Yaşı.....	47
4.5.2. Ahır Temizliğinde Ne Kullanıldığı.....	48
4.5.3. Sağım Temizliğinde Ne Kullanıldığı.....	49
4.5.4. Barınak Temizliğinin Hangi Sıklıkta Yapıldığı.....	49
4.5.5. Hayvan Barınaklarının Yerleşim Durumu.....	50
4.5.6. Rasyon, Kuru Madde, Enerji Gibi Kavramlara Dikkat Edilip Edilmemesi.....	51
4.5.7. İşletmelerde Yetiştirilen Yem Bitkileri.....	52
4.5.8. Silaj Yapımı.....	52
4.5.9. Hayvan Yetiştiriciliğinde Kaç Saat Çalıştıkları.....	53
4.5.10. Hayvansal Üretim Faaliyetinde İşçi Çalıştırılması.....	54
4.5.11. Devletten Tarımsal Destek Alınması.....	55
4.5.12. Devlet Desteğinin Yeterli Bulunup Bulunmaması.....	55
4.5.13. Hayvancılık Yapmaktan Memnun Olup Olmadıkları.....	56
4.5.14. İşletmeler ile İlgili Sorunlar.....	57
4.5.15. Üyelerle Damızlık Birliği İlişkisi.....	58
4.5.16. Yetiştiricilerin Birlik Üyesi Olmama Sebepleri.....	61
BÖLÜM 5- SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
5.1. Araştırma Sonuçları.....	62

5.2. Çözüm Önerileri.....	66
KAYNAKLAR.....	68
Ekler.....	1
Çizelgeler.....	X
Şekiller.....	XIII
Özgeçmiş.....	XIV

BÖLÜM 1**GİRİŞ**

Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde kullanılan önemli kriterlerden birisi de kişi başına tüketilen hayvansal ürün miktarıdır. Bu bağlamda hayvansal protein tüketimi ile kalkınma arasında sebep sonuç ilişkisinin var olduğu ileri sürülebilir.

Gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun bütün ülkelerin ekonomilerinde tarımın önemli bir yeri vardır. Özellikle gelişmiş ülkeler gıda güvenliği açısından tarımsal üretimlerini geliştirmeyi hedeflediklerinden, bu ülkelerde tarım oldukça ileri düzeyde bulunmaktadır. Avrupa Birliği sürecinde hayvancılık sektörünün daha verimli çalışması ve rekabet edebilmesi için üreticilerin örgütlenmesine ve etkin yayım organizasyonlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Hayvansal kökenli besin maddelerinin, besin maddesi olarak birçok üstün özelliğe sahip olduğu bilinmekte ve dengeli bir beslenmeden söz edebilmek için günlük protein ihtiyacının belirli bir bölümünün, yaklaşık % 40-50'sinin, hayvansal kökenli besin maddelerinden sağlanması istenmektedir. Bir başka ifadeyle, dengeli ve yeterli beslenme için sadece toplam besin tüketimi değil, toplam tüketimin nelerden oluştuğunun da önemi vardır. Dünyada kişi başına protein üretimi günde 75,3 gr. olup, bunun 28,8 gramının hayvansal kökenli besin maddelerinden sağlandığı anlaşılmaktadır. Türkiye'de kişi başına toplam protein üretimi 96,0 gr. ile dünya ortalamasının oldukça üstündedir. Ancak kişi başına hayvansal protein üretimi söz konusu olduğunda durum değişmekte ve Türkiye 22,0 gramla oldukça alt sıralarda yer almaktadır (Akman ve ark., 2006).

Ülkemizde et ve süt gibi hayvansal ürünlerin üretimi bu ürünlerin talebini karşılaması bakımından yeterli değildir. Hayvansal ürünlerin kişi başına tüketim miktarları gelişmiş ülkelerdeki tüketim miktarları ile karşılaştırıldığında düşüktür. Kişi başına gelirin ülkemizde düşük oluşu fiyatları nispeten yüksek olan hayvansal gıda maddelerine olan talebi oldukça sınırlamıştır. Ülkemizde refah düzeyinin yükselmesi ile hayvansal ürünler tüketimi de artacaktır. Artan talebin karşılanması ise ilk planda bu ürünlerin ülke içi üretiminin artırılması ile mümkün olabilecektir.

Hayvan sayısı bakımından dünyada ilk sıralarda yer almamıza rağmen sahip olduğumuz hayvanların verimlerinin düşük olması nedeniyle hayvansal üretimimiz yetersizdir. Hayvansal üretimin artırılabilmesi ve dolayısıyla ülkemizde yetersiz olan hayvansal protein ihtiyacının karşılanabilmesi için bütün hayvan varlığının nitelik bakımından iyileştirilmesi gerekmektedir.

Kısal kesimde üreticiler piyasaya mal arz ederken veya piyasadan üretim için girdi talep ederken, oldukça örgütlü bir ticaret ve sanayi kesimi ile karşılaşmaktadırlar.

Üreticilerin karşısındaki taraf örgütlü ve güçlü, üreticiler ise dağınık ve güçsüz olduklarından, üreticilerin mesleki ve ekonomik çıkarlarını korumaları oldukça zordur (Anonim, 2011a).

Mal arz ederken ya da girdi tedarik ederken söz konusu olan ve dağınıklıktan kaynaklanan zayıflığı güce dönüştürmek, toplu pazarlık gücü elde etmek için üreticilerin örgütlenmesi şart olmaktadır. Kırsal kesimde üretici örgütlenmesinin temel amacı, çiftçi ve ailelerinin yaşam düzeyini ve kalitesini yükseltmektir.

Bu çalışmanın amacı, kırsal kesimde üretici örgütlenmesinin kalkınmadaki rolünü ve katkılarını ortaya koymak ve bu bağlamda Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin üreticilere dönük faaliyetlerini incelemek ve sorunlarını ortaya koymaktır.

1.1. Konunun Önemi

Tarım sektörü; istihdam edilen nüfus, ekonomiye katkısı, sanayiye hammadde sağlaması gibi göstergelerden dolayı önemli bir sektördür.

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, tarımın gelişip sanayileştiği ve üreticilerin de örgütlendiği görülür. Çünkü kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek, ancak örgütsel güçle yani örgütlü üreticilerle olmaktadır. Ancak ülke tarımımız incelendiğinde üreticilerin örgütlenmesi oldukça yetersiz olduğu görülmektedir (Anonim, 2010a).

Bu çalışmada Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin üye işletmelerinin yapısal özellikleri, yetiştiricilerin eğitim durumları, ekonomik yapıları, çiftçilerin örgütten beklentileri, birlik faaliyetlerinin etkinliği gibi konular incelenerek, hem birlik yönetimlerine hem de konuya ilgi duyanlara süt sığırcılığı ve örgütlenme konularında durum değerlendirmesi yapılması sağlanmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Gelişmekte olan bir ülke konumundaki Türkiye'de bitkisel ve hayvansal üretim ekonomik açıdan önemini hala korumaktadır. Ülke nüfusu, 31 Aralık 2010 yılı (TÜİK) verilerine göre 73.722.988 kişidir ve bunun yaklaşık %50'sinin Tarım kesiminde faal nüfus olduğu göz önünde bulundurulursa, hayvancılık sektörünün Türkiye'nin kalkınması ve gelişmesi için üzerinde önemle durulması gereken bir önemi ve ağırlığının olacağı anlaşılmaktadır (Anonim, 2009).

TÜİK 2006 Tarımsal İşletme Yapı Araştırması sonucuna göre, tarımsal işletmelerin %62,3'ünde hem bitkisel üretim hem de hayvan yetiştiriciliği, %37,2'sinde yalnız bitkisel üretim, %0,5'inde ise yalnız hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır (Anonim, 2010c).

Ülkemiz hayvancılığı diğer gelişmiş ülkeler ile hayvan başına düşen verimleri açısından karşılaştırıldığında oldukça geride olduğu görülmektedir. Hayvancılığın geliştirilmesi için uzun yıllardan beri çok çeşitli politikalar uygulanmıştır. Bu politikalardan birisi de 09.08.1995 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Damızlık Süt Sığırları Yetiştiricileri Birliği Hizmetleri Yönetmeliği” ne istinaden kurulan Damızlık Yetiştiricileri Birlikleridir (İşcan, 2008).

Bu çalışmada da Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin kurulması ile Zonguldak ilindeki büyükbaş hayvancılık işletmelerine yıllar itibariyle sağlamış olduğu katkılar incelenecektir. Ayrıca ildeki mevcut durum üye işletmeler ve üye olmayan işletmeler arasında sosyal ve ekonomik yönden karşılaştırma yapılarak, Türkiye geneli ile kıyaslanacaktır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Zonguldak ilinde kurulu bulunan Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin yetiştiriciler üzerinde yetiştiricilik uygulamaları, sosyal veya ekonomik yönden bir etkisinin bulunup bulunmadığını ortaya koymaktır.

1.4. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, Zonguldak ilinde faaliyet gösteren Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin Çaycuma ilçesindeki üyeleri ve birliğe üye olmayan ancak en az 5 sağmal ineğe sahip olan yetiştiricileri kapsamaktadır. Birliğin en çok üyesi (74) Çaycuma ilçesinde bulunduğundan araştırma bölgesi olarak Çaycuma ilçesi alınmıştır.

Araştırma, beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde giriş başlığı altında konunun önemi, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı ve araştırmanın kapsamı ortaya konmuştur. İkinci bölümde araştırma ile ilgili önceden yapılan çalışmalara, üçüncü bölümde araştırmanın materyali ve yöntemine, dördüncü bölümde araştırmanın bulguları ve tartışmaya yer verilmiştir. Son ve beşinci bölümde ise sonuç ve öneriler kısmı yer almaktadır.

1.5. Araştırma Bölgesine İlişkin Genel Bilgiler

1.5.1. Coğrafi Durum

Zonguldak, Batı Karadeniz Bölgesi'nde, Karadeniz'e batı ve kuzeyden kıyısı olan bir ildir. 3.309 km²lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının binde altısını kaplar. Karadeniz kıyılarından başlayan il toprakları, kuzeyden Karadeniz, kuzeydoğudan Bartın, doğudan Karabük, güneyden Bolu, batıda Düzce illeriyle çevrilidir.

Zonguldak yönetsel anlamda Merkez İlçe, Alaplı, Çaycuma, Devrek, Gökçebey ve Kdz. Ereğli ilçelerinden oluşmuştur.

1.5.2. Arazi Yapısı

Çaycuma İlçesi, Batı Karadeniz Bölgesinde, 310 56' 30'' - 320 05' 24'' doğu enlemleri ile 410 18' 00'' - 410 34' 50'' kuzey enlemleri arasında yer alır. Yüzölçümü 520,34 km²'dir. Çaycuma, Zonguldak Merkez, Bartın İli ve Gökçebey İlçesi ile çevrilidir. Ayrıca Karadeniz'e kıyısı olup Yenice Çayı ile Devrek Çayının Gökçebey İlçesi sınırlarında birleşerek oluşturduğu Filyos Çayı, İlçemizden geçmekte ve yine İlçemiz sınırları içinden Karadeniz'e dökülmektedir (Anonim, 2011b).

Çaycuma ilçesinin batı ve kuzey kısımları (Zonguldak sınırı ve civarı) ile güneydoğusu (Gökçebey sınırı ve çevresi) dağlık olup doğu kısımları kısmen engebeli, tepelik ve düzlük alanlara yerini bırakır (Perşembe ve Karapınar Beldeleri civarı). İlçemizdeki dere ve dere havzaları, sularını Filyos Çayına veya Ankara karayolu paralelindeki derelere bırakmaktadır. İlçe de düzlük alanlar, Filyos Çayı havzası ile dere havzaları boyunca yoğunluk teşkil eder. İlçeyi ikiye ayıran Filyos Çayının batı kısmı boyunca Karadeniz'e kadar olan kısımlarda rakım 0-800 metre arasında değişmekte olup ortalama rakım 250 metre civarındadır (Anonim, 2011b).

Zonguldak ili coğrafi yapısı nedeniyle büyük çoğunlukta ormanlık arazi yapısına sahiptir. Toplamda 348.100 hektarlık arazi içerisinde tarım arazisi olarak kullanılan alan 103.271 hektar olup geriye kalan alanlar çayır mera ve tarım dışı alan olarak kullanılmaktadır.

Çizelge 1. Zonguldak ili toprak varlığı ve dağılımı

Toprak varlığı ve dağılımı	Alanı (hektar)	Payı (%)
Tarım arazisi	103,271	29,6
Çayır ve mera	20,961	6,0
Orman ve fundalık arazi	184,000	53,0
Tarım dışı arazi	39,868	11,4
Toplam yüzölçümü	348,100	100,00

(Anonim, 2010d)

1.5.3. İklim

Zonguldak ili ılıman Karadeniz ikliminin etkisi altındadır. Her mevsimi yağışlı ve ılık olan Zonguldak'ta kurak mevsime rastlanılmamaktadır. En fazla yağış sonbahar ve kış mevsimlerinde görülür.

İlde mevsimler ve gece-gündüz arasında önemli bir sıcaklık farkı bulunmamaktadır. Denizden iç kesimlere doğru gidildikçe, iklim biraz daha sertleşir. Yıllık ortalama sıcaklıklarda il genelinde önemli bir farklılaşma yoktur. Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları ilin en fazla güneşli günlerinin yaşandığı aylardır. Yine bu aylar arasında deniz sıcaklığı ortalama 20°C düzeyindedir.

Yıllık yağış ortalamasının 1234.96 mm olduğu Zonguldak'ta, en yağışlı aylar 148.65 mm ile Aralık ve 141.72 mm ile Ocak aylarıdır. Yağışlar kıyılardan iç kesimlere doğru gidildikçe hem azalmakta hem de yağmurdan kara dönüşme özelliği göstermektedir. İlde hakim rüzgar güneydoğu (keşişleme) yönündedir. İkinci derecede etkili rüzgar ise kuzeybatı (karayel) yönündedir. Zonguldak'ta en düşük nispi nem oranı % 70 olup, ortalama nispi nem oranı % 75'tir (Anonim, 2010e).

1.5.4. Nüfus

Zonguldak İli'nin toplam nüfusu, 2007 yılı sonu itibariyle 615.890'dır. Nüfusun 274.275'i şehirde, 314.615 kişisi ise kırsal alanda yaşamaktadır.

1.5.5. Tarımsal Yapı ve Üretim

İlin tarımsal potansiyelini oluşturan zirai faaliyetleri hububat (buğday, arpa, mısır

vb.) yetiştiriciliği, meyve (fındık, çilek, elma vb.) yetiştiriciliği ve sebzeçilik (yazlık ve kışlık) yanında patates ve ayçiçeği gibi sanayi bitkileri oluşturmaktadır. Ayrıca son yıllarda gelişen örtü altı yetiştiriciliği tarımsal yapıda giderek artan bir öneme sahip olmaktadır.

Çizelge 2. Bitkisel üretim

	Ton/Yıl	Payı (%)
Tarla bitkileri	225,499	74,6
Sebzeler	37,452	12,4
Meyve	28,685	9,5
Fındık	10,425	3,5
Toplam	302,061	100,00

(Anonim, 2010d)

Hayvansal ürünlerin üretiminde aile işletmeleri düzeyinde, küçük ve orta ölçekli işletmelerde süt ve besi sığırcılığı yapılmaktadır. İlin toplam büyükbaş hayvan sayısı 128.353'tür (çizelge 3). İlde büyükbaş hayvan varlığının yanısıra 48.992 baş koyun ve keçi, 540.151 başta kanatlı hayvan bulunmaktadır (Anonim, 2010d).

Çizelge 3. Zonguldak ili hayvan varlığı

	Adet	Payı (%)
Büyükbaş hayvan sayısı	128,353	17,9
Küçükbaş hayvan sayısı	48,992	6,8
Kanatlı hayvan sayısı	540,151	75,3
Toplam	717,496	100,00

Çaycuma İlçesinde 2 adet süt ürünleri fabrikası, 1 adet süt ürünleri ve yem katkı maddesi üreten fabrika, 9 adet yem ve gübre bayii, 14 adet serbest veteriner hekim kliniği bulunmaktadır. Ayrıca Çaycuma İlçesinde 1 Ziraat Odası, 1 Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, 1 Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği, 1 Süt Üreticileri Birliği ve 11 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi mevcut olup tarım ve hayvancılık konusunda yeterli örgütlenmeler mevcuttur.

1.6. Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği

Ülkemizin sığır varlığını ıslah ederek ihtiyaç duyulan hayvansal ürünlerin yurt içinden karşılanması, dış ülkelere bağımlılığın asgariye indirilmesi veya tamamen kaldırılması ve yetiştiricilerin yaşam standardının yükseltilmesi amacıyla, 11/6/2010 tarihli ve 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 10’uncu maddesine dayanılarak, Islah Amaçlı Hayvan Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik kapsamında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nın desteğiyle “Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri” Ekim 1995 tarihinden itibaren kurulmaya başlanmıştır.

Ülkemizde, Ekim 2011 tarihi itibarıyla 78 İl Birliği hali hazırda mevcut olup, kurulmuş bulunan yetiştirici birlikleri, kendi illerindeki çalışmalarının yanı sıra Türkiye genelinde faaliyet gösterebilmeleri, sorunlarını çözebilmeleri ve seslerini duyurabilmeleri için bir üst örgüt olan Merkez Birliğini kurmuşlardır.

1.6.1. Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği

Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, 11/6/2010 tarihli ve 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 10’uncu maddesine dayanılarak, Islah Amaçlı Hayvan Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği doğrultusunda, Birlik Ana Sözleşmesiyle belirlenmiş amaçlar ve çalışma konuları doğrultusunda faaliyet göstermek üzere 7 Kurucu Üyenin önderliğinde kuruluşunu gerçekleştirerek 43 üye ile 02 Ekim 2005 yılında 1. Genel Kurulunu yaparak resmen çalışmalara başlamıştır.

Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Birlik Ana Sözleşmesi doğrultusunda; Birlik üyeleri ile koordinasyonu sağlayarak üstün verimli hayvanlar yetiştirmesi için, gerek yurt içinde gerekse yurt dışından ithal edilen ve gerekse yerli ırkların genetik potansiyellerinin geliştirilmesini amaç edinmiştir. Mevcut sığırların verimlerinin arttırılması konusunda soy kütüğü ve ön soy kütüğü kayıtlarını tutarak ve üyeler ile birlik arasında koordinasyonu kurarak, üyelere danışmanlık hizmeti vermektedir.

Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği kuruluşundan bugüne kadar geçen süreçte genel hayvan varlığı bakımından 3862 sayısına ulaşmış ve Zonguldak bölgesinde tarım ve hayvancılığa yön veren bir kuruluş olmuştur. Birlik adı altında soykütüğüne

kayıtlı 1058 baş buzağı, 684 baş düve, 1917 baş inek, 158 baş tosun ve 45 baş boğa bulunmaktadır.

Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği üyelere ait bölgede üretilen sütün değerlendirilmesi açısından 37,500 lt kapasiteli süt toplama ve soğutma merkezi kurarak üretilen sütün piyasada en iyi şartlarda pazarlanması konusunda üyelerine hizmet vermektedir.

Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne Mayıs 2010 tarihi itibarıyla 86 işletme üye olmuştur.

1.6.2. İlçelere Göre Üye İşletme Dağılımı

ZDSYB'nin 5 ilçeden toplam 86 üyesi bulunmaktadır. Üyelerin ilçelere göre dağılımı aşağıdaki çizelge 4'de belirtilmiştir. Çizelgeye göre birlik üyesi işletmelerin Çaycuma ilçesinde yoğunlukta olduğu gözlenmektedir. Çaycuma ilçesinin arazi yapısının işlenebilir düzlük arazi yapısında olması, üretilen çiğ sütün pazarlanabilmesi adına birçok mandıranın bu bölgede bulunması ve şehir merkezine olan yakınlığı ilçeyi süt sığırcılığı için elverişli bir konuma getirmektedir. Mevcut işletmeler arasında 74 üreticinin ise merkezinin Çaycuma ilçesinde bulunduğu Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üyelikleri bulunmaktadır (Anonim, 2010f).

Çizelge 4. ZDSYB'nin ilçelere göre üye işletme dağılımı

İlçeler	Üye sayısı
Çaycuma	74
Devrek	5
Ereğli	1
Gökçebey	2
Merkez	4
Toplam	86

BÖLÜM 2

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Aktürk ve ark. (2005), “ Gökçeada’da Doğal Koşullarda Yapılan Hayvancılığın Sosyo-Ekonomik Açından İncelenmesi” konulu çalışmasında Gökçeada’da serbest koşullarda küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmeler sosyo-ekonomik yönden incelemiştir. Araştırmaya göre çiftçiler arasında okuma yazma oranı yüksek bulunmuştur. Ortalama eğitimin yüksek olması da ada da örgütlenmeyi arttıran en önemli faktörlerden biridir. Ancak ada da çiftçi örgütlerinin başarılı olamadıkları belirlenmiştir. Bunun da yönetim hatalarından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Atasoy (2009), “Türkiye’de Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar” konulu çalışmanın amacı ülkemizde tarımsal üretici örgütlerinin mevcut yapısını ortaya koymak ve tarımsal üretici işletmelerinin sorunlarını tespit ederek çözüm önerilerinde bulunmaktır. Bunun yanında bu işletmelerin hangi yasal düzenlemelerle kuruldukları, kuruluşlarındaki amaçlarının neler olduğu ve bu kuruluşların birbirleriyle olan ortak ve ayrılan yönlerinin neler olduğunun tespit edilmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma neticesinde, tarımsal üreticilere ait işletmelerin uygun maliyette finansal kredi ihtiyaçları ile halkın kooperatifçilik konusunda eğitimi ve bilinçlendirilmeleri sorunu ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra tarımsal üreticilerin üretim maliyetlerinin yüksek olması ile üretilen tarımsal ürünlerin pazarlanmasındaki sorunlar çözülmesi gereken problemler arasında yer almaktadır.

Çıkmın ve Olgun (1995), “Üretici Örgütlerinde İletişimin Önemi” isimli çalışmasında çiftçi örgütlerinin kurulup benimsenmeleri kadar, daha verimli ve etkin çalışmaları için iletişimin öneminden bahsedilmiştir. İletişimin, yöresel ve beşeri kaynakların yararlılıklarının artırılmasında ve tarımın doğal özelliklerini geliştiren girdi ve teknoloji kullanımının sağlanmasında önemli bir yere sahip olduğundan bahsedilmiştir.

İşcan ve ark. (2010), “Tekirdağ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Gelişim Süreci ve Bugünkü Durumu” konulu bu çalışmada Tekirdağ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin (TDSYB) Tekirdağ ilindeki büyükbaş hayvancılık işletmelerine yıllar itibariyle sağlamış olduğu katkılar incelenmiştir. Ayrıca ildeki mevcut durum üye ve üye olmayan işletmeler arasında bir karşılaştırma yapılarak, Türkiye geneli ile kıyaslanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda soy kütüğüne kayıtlı işletme ve sığır

sayısının hızlı bir şekilde yükseldiği, ayrıca soy kütüğü işletmelerinde işletme başına düşen ortalama sığır sayısının da yıllar itibariyle artış gösterdiği saptanmıştır.

Kardik (1999), “Kırsal Alana Bilgi ve Teknoloji Aktarımında Çiftçi Örgütlerinin Rolü: Tariş Örneği” adlı araştırmasında, bir çiftçi örgütü olan Tariş’in İzmir İli Menemen ilçesindeki yayım faaliyetlerini incelemiştir. Araştırma da kooperatiflerin yayım sürecine katılmasının gerekli olduğu ancak çiftçilerin Tariş’i daha çok pazarlama kuruluşu olarak gördükleri belirtilmektedir. Ayrıca, Tariş tarafından yapılan bilgi ve teknoloji transferinin yetersiz olduğu, İlçe Tarım Müdürlüğü ve Tariş’in sunduğu çalışmaların çiftçiler tarafından yeterli görülmediği, çiftçi sorunlarının çözümleri için Tariş’in yayım faaliyetlerinin istenen düzeye getirilmesi ve çiftçilerin karar alma sürecine katılımının artırılmasının gerekli görüldüğü sonuçlarını ortaya koymuştur.

Köse (2006), “Uşak İli Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği’ne Kayıtlı İşletmelerin Genel Yapısı” konulu çalışmada Uşak ili ve ilçelerindeki damızlık sığır yetiştiriciler birliğine kayıtlı işletmelerden şansa bağlı olarak seçilen 50 işletme sahibiyle bire bir görüşülerek anket yapılmıştır. Anket soruları işletme sahiplerinin eğitim seviyeleri, mevcut hayvancılık durumları, hedef ve beklentileri, mevcut barınak ve ekipmanların durumu, işletmelerin genel yapısı, vb. konularını içermektedir. Uşak ili damızlık sığır yetiştiriciler birliğine üye işletmelerin % 100 okuryazar olduğu, işletmelerin % 92’sinin geçim sağlamak amacı ile süt sığırcılığı yapmaktadır. İşletmelerin % 84’ünde işletme sahiplerinin kendisi ve aile fertleri çalışmaktadır. İşletmelerin % 78’i yerleşim yerinin içinde olduğu anlaşılmıştır.

Kum (2006), “Antalya İli Holstein Irkı Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Mevcut Durumu, Besleme Alışkanlıkları Ve Sorunları” bu araştırma, Antalya İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği üyesi işletmelerin mevcut durumu ile yetiştiricilerin hayvan bakım ve besleme alışkanlıklarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın materyalini Antalya il merkezi ve 6 ilçesinde 211 üye işletmede anket çalışması oluşturmaktadır.

Önal ve Özder (2008), “Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Yapısal Özellikleri” konulu araştırma Edirne ili ve ilçelerindeki Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine kayıtlı işletmelerden şansa bağlı olarak seçilen 57 işletme sahibiyle bire bir görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine kayıtlı üyelerin tümünün okur yazar olduğu, işletme sahiplerinden % 47,4’ünün geçim sağlamak amacı ile kalanının ise ek gelir sağlamak amacıyla süt

sığırcılığı yaptığı belirlendi. İşletmelerin % 96.5’inde işletme sahiplerinin kendileri ile aile fertlerinin çalıştığı tespit edilmiştir. İşletmelerin % 98.2’sinin yerleşim yerinin içinde olduğu ve işletmelerin tümünde sağımın sağım makineleriyle yapıldığı tespit edildi.

Özyılmaz (2010), “Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği’nin Hizmetlerinin Değerlendirilmesi” konulu araştırma ankete dayanan verilerle yürütülmüştür. Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Birliğinin kayıtlarından elde edilen verilerin yanı sıra görüşme tekniği de kullanılmıştır. Ankara Damızlık Süt Sığırı Birliği’nin kurulduğu günden bu yana hayvan kimliklendirme ve hayvan ıslahında alt yapılarını oluşturarak ciddi mesafeler kaydettiği görülmektedir. Birlik bünyesinde çalıştırdığı teknik kadrolarla yetiştiricinin hizmetlerinde kaliteyi arttırmış ve özel kayıt sistemleri kurarak kimliklendirme de ve verim kayıtlarında doğrulukları artırmaya başladığı gözlenmektedir. Yetiştiricilerle yapılan görüşmelerde birliğin yetiştiricilerine sunduğu suni tohumlama ve veterinerlik hizmeti, damızlık satış, soy kütüğü kaydı, girdi temini, seminer ve toplantı ve hayvan besleme ve danışmanlık hizmetleri v.b. yetiştiricilerin genel olarak memnun oldukları ve birliğin bu konudaki çalışmalarından tatmin oldukları gözlenmektedir. Birliğin gelişmesi ve güçlenmesi ile, üye yetiştiricilerin ve ülke hayvancılığının daha güçlenmesine ve sorunlarının çözümüne kavuşmasını sağlayacaktır.

Savran (2003), “Çanakkale İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği’ne Üye Olan ve Olmayan Tarım işletmelerinin Teknik ve Sosyal Yönden Karşılaştırılması” konulu çalışmasında Çanakkale İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği’ne üye olan ve olmayan işletmeleri teknik ve sosyal yönden karşılaştırmıştır. Üye olan ve olmayan işletmeler arasında sosyal yönden bir fark bulunmamasına rağmen teknik açıdan, işletmelerin uyguladıkları aşım şekilleri, suni döllemede seçim kararını etkileyen kişi ve kuruluşlar ve hayvansal ürünlerini ne şekilde pazarladıkları konularında iki grup arasında istatistikî olarak bazı farkların olduğu anlaşılmıştır.

Tatlıldil ve Aktürk (2009), “Comparative Analysis of Dairy Cattle-Breeding Farms on Member and Non-Member of Breeders Association” konulu çalışmada Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği’ne üye ve üye olmayan işletmelerin, ekonomik yapıları ortaya konulmuş, süt üretim maliyet unsurları ve birim süt maliyeti belirlenerek karşılaştırmalı analizi yapılmıştır.

Yüksel (2009), “Köy-Koop.’a Üye Olan ve Süt Sığırcılığı Yapan İşletmeler ile Üye Olmayıp Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Tarımsal Yeniliklerin Benimsenmesi Açısından Karşılaştırılması” konulu çalışmada; Çanakkale Merkez İlçesinde süt

sığırcılığının yoğun olarak yapıldığı köylerde tarımsal yeniliklerin benimsenmesinde Köy-Koop'a üye ve üye olmayan işletmelerin karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Köy-Koop'a üye olma/olmama nedeni ekonomik faktör olanlar, Köy-Koop'a üye olma/olmama nedeni örgütlenme bilinci olanlar, tarım fuarlarına katılma durumları, Tarım İl Müdürlüğü ve üretici örgütü teknik elemanlarının işletme ziyareti, yeniliklerle ilgili haber kaynakları, üretici örgütlerinin yeni teknolojilerden haberdar olma ve uygulamaya katkısı faktörlerinin istatistiki açıdan önemli olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM 3**MATERYAL VE YÖNTEM****3.1. Materyal**

Araştırmanın ana materyalini Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Çaycuma ilçesindeki üyeleri ve üye olmayan ancak en az beş baş ineğe sahip yetiştiricilerden anket yoluyla elde edilen veriler oluşturmaktadır.

Araştırmada birincil ve ikincil verilerden yararlanılmış olup, anket sonucu elde edilen veriler birincil verileri oluşturmaktadır. Araştırmanın ikincil verilerini, konuyla ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların yapmış oldukları yayınlar ile diğer araştırmacılar tarafından yapılmış ve sonuçlanmış olan araştırma sonuçları, resmi istatistikler, derleme, inceleme ve tezlerden elde edilen veriler oluşturmuştur.

3.2. Yöntem**3.2.1. Örneklem Aşamasında Uygulanan Yöntem**

Araştırmanın materyalini, Zonguldak İlinin Damızlık Süt Sığırı Yetiştirici Birliği'ne en fazla üyesi bulunan (% 86) Çaycuma ilçesindeki işletmeler oluşturmaktadır. İlçede Damızlık Süt Sığırı Yetiştirici Birliklerine üye olan toplam 74 işletme, üye olmayan en az 5 büyük baş hayvana sahip 1341 işletmeden basit tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen örnek işletmelerden anket yoluyla toplanan veriler popülasyonu oluşturmuştur. Ayrıca, konu ile ilgili kamu ve özel sektördeki kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarından elde edilen bilgiler ve daha önce bu konu ile ilgili yapılmış araştırmalar, incelemeler ve istatistiksel yayınlardan da yararlanılmıştır.

Söz konusu ilçede Birliğe üye olan işletmelerin bulunduğu köyler araştırma yöresi olarak seçilmiştir. Bu köylerde Birliğe üye olan işletmelerin tamamı ile anket uygulanmış ve olmayan işletmelerden hayvan sayısı dikkate alınarak, aşağıdaki formüle göre anket uygulanacak tarım işletmeleri belirlenmiştir (Yamane, 1967).

$$n = \frac{N \cdot S^2_X}{(N-1) D^2 + S^2_X}$$

Formülde;

n= Örnek hacmi,

N= Ana kitleye dahil olan süt sığırı sayısını,

S^2_X = Ana kitleye ait varyansı,

D^2 = Düzeltme faktörü veya kitle ortalamasından müsaade edilen hata miktarını gösterir.

$D^2 = (e/t)^2$ dir. Araştırmada güven sınırı % 90 olarak öngörülmüştür.

Örneğe çıkan üye olmayan 121 ve üye olan 74 adet işletmenin sahipleri ile yüzyüze yapılan anket ile işletmenin nüfus ve işgücü varlığı, hayvan varlığı, alet ekipman varlıkları, hayvan yetiştirme teknikleri, süt üretimi ve değerlendirme durumu, birlik üyelikleri ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

3.2.2. İncelenen İşletmelerin Analizinde Kullanılan Yöntem

İşletmelerde doldurulan anketler ayrı ayrı gözden geçirildikten sonra, gerekli hesaplamalar ve kontroller yapılmış ve veriler SPSS paket programlarına aktarılarak elde edilen bilgilerin dökümü yapılmıştır.

Bu tez çalışmasında işletmelerin Damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olup olmamalarını etkileyen faktörlerin karşılaştırılmasında sınıflandırma ağaçları yöntemi (Classification Tree, CT) kullanılmıştır.

Bu yöntemde, CT bireyleri doğru grubuna sınıflayabilmek için bir başlangıç veri seti kullanır ve bu veri seti Learning Sample olarak adlandırılır. CT, kök düğümden başlayarak devam eden ve her düğümden o düğüme ait deney ünitelerine uygulanan basit sorulardan alınan evet/hayır cevaplarına göre oluşan yollar içerir. Her düğümden uygulanan bu sorulara ayıraç denir. Bu işlem ayırma olarak adlandırılır (De'ath 2000).

Deney ünitelerinin birden fazla bağımsız değişken içermesi durumunda değişen tek şey ayıraçların tüm değişken ve değişken kombinasyonlarını tek tek ele almasıdır. Bu durumda, deney ünitelerinin içerdiği bağımsız değişkenler ve bu değişkenlerin birbirleri ile

kombinasyonlarının tanımlı bulunduğu aralıklardaki tüm olası değerler birer ayıraç olarak düşünülüp, mümkün olan tüm olası ayırmalar belirlenir. Oluşan ağaçlarda homojen olmayan düğümlere çocuk düğümü homojen düğümlere ise terminal düğüm adı verilir ve hesaplamalar sonucunda terminal düğümler yorumlanır (Temel ve ark. 2005).

Herhangi bir düğümün heterojenlik değeri safsızlık (impurity) ölçüsü olarak adlandırılır ve bu değer safsızlık fonksiyonu kullanılarak hesaplanır. Safsızlık ölçüsü sıfır değerini alıyorsa düğüm tamamen homojendir. Sınıflama ağaçlarında kullanılacak birçok alternatif safsızlık ölçüsü (Gini, Twoing, Chi-square, G-square) vardır. Ayırma fonksiyonundan anlaşılacağı gibi, kullanılan safsızlık ölçüsü herhangi bir t düğümü için en iyi ayırmanın seçimini önemli bir şekilde etkilemektedir (Temel ve ark. 2005).

Bu nedenle safsızlık ölçüleri literatürde en iyi ayırma kriterleri (ya da ayırma kuralları) olarak da bilinirler. En yaygın olarak kullanılan ayırma kriterleri Gini Diversity Index (Gini) ve Twoing Kuralı'dır (Temel ve ark.2005, Örekici 2004).

CT metodunda bir sınıflama ağacı oluşturulurken ön olasılıklar (prior probabilities) kullanılır. Ön olasılıklar deney ünitelerinin ait olacağı sınıfın belirlenmesini etkiler (Temel ve ark. 2005). j sınıfı için ön olasılık değeri ($j \pi$) ile gösterilir ve bu değerler ya veri setinden hesaplanır ya da araştırmacı tarafından bildirilir.

Bir sınıflama modelinde yanlış olarak sınıflanan olay sayısının, tüm olay sayısına bölünmesi ile hata oranı, doğru olarak sınıflanan olay sayısının tüm olay sayısına bölünmesi ile ise doğruluk oranı hesaplanır (Doğruluk Oranı = 1 - Hata Oranı). Verilerin sınıflandırılması için oluşturulan modellerin hata oranlarına karar vermek için risk matrisi kullanılmaktadır. Ayırma sonucunda ortaya çıkan herhangi bir düğüme atanacak olan en uygun sınıf aşağıdaki gibi tahmin edilir;

$C(j/i)$: i sınıfını j sınıfı gibi sınıflamanın maliyeti (risk matrisi katsayıları),

π_i : i sınıfının önceki olasılığı,

N_i : Learning Sample'da i sınıfında bulunan deney ünitelerinin sayısı,

$N_i(t)$: t düğümünde i sınıfında bulunan deney ünitelerinin sayısı olmak üzere;

$$\frac{C(j/i) \pi_i N_i(t)}{C(i/j) \pi_j N_j(t)} > \frac{N_i}{N_j}$$

eşitsizliği j'nin bütün değerleri ($j = 1,2,\dots,k$ ve $j \neq i$) için sağlanıyorsa t düğümüne en uygun

olarak i sınıfı atanır. 5 Düğümün yapısına göre bazı durumlarda birden fazla sınıf yukarıda belirtilen eşitsizliği sağlayarak en uygun sınıf konumuna girer ya da hiçbir sınıf bu eşitsizliği sağlayamaz. Böyle bir durumda en uygun sınıfın belirlenmesi için çoğulluk ve minimum risk olmak üzere iki alternatif kural mevcuttur (Breiman 2003, Temel ve ark. 2005).

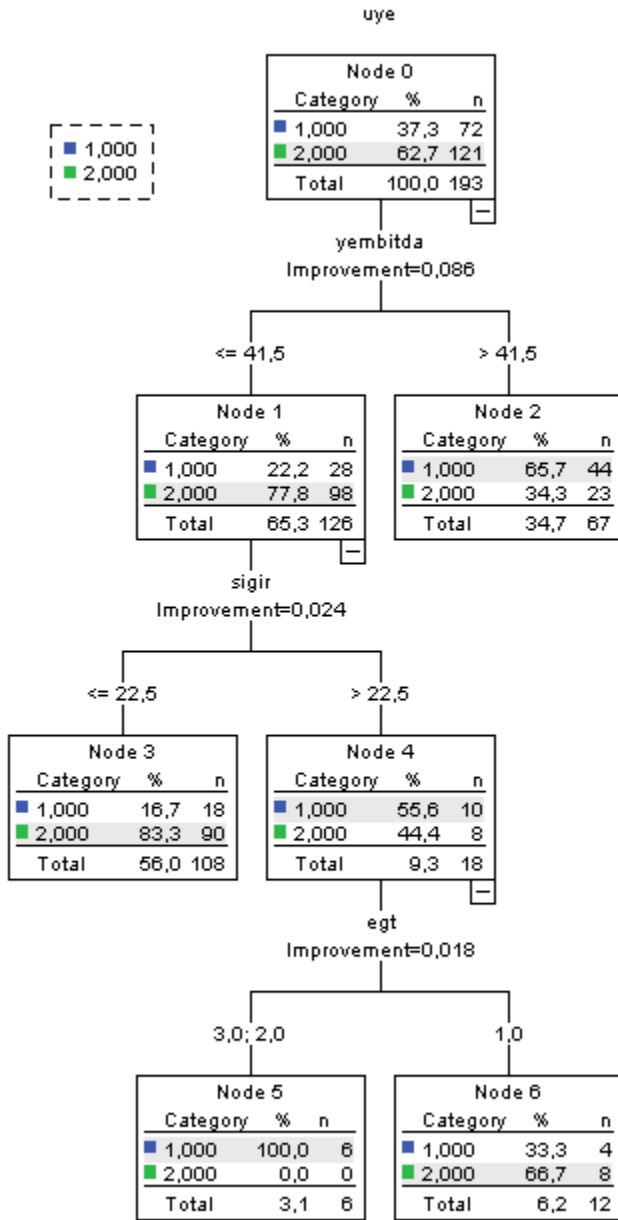
Çoğulluk kuralı hatalı sınıflama maliyetini göz önüne almaksızın (eşit varsayarak) düğüm içerisinde en büyük orana sahip olan sınıfı en uygun sınıf olarak atar (Temel ve ark. 2005). Minimum risk kuralı ise düğüm içerisinde deney ünitelerinin sınıflara dağılımını göz önüne almaksızın (eşit varsayarak) düğüm içerisinde hatalı sınıflama maliyetini minimum yapan sınıfı en uygun sınıf olarak belirler.

CT modellerinde tekrarlı ikili bölünmelerle homojen alt gruplar elde edilir ve ağaç bu şekilde büyümeye devam eder (Breiman 2003, Temel ve ark. 2005).

3.2.3. Teknik Kriterler İncelendiğinde Üye Olanlar ve Olmayanlar

Yetiştiricilerin damızlık birliğine üye olup olmamalarında önemli düzeyde etkili olan faktörler sırasıyla; yem bitkileri ekim alanları, sığır varlığı ve eğitim durumlarıdır.

Yem bitkileri ekim alanı 41,5 da üstünde olan yetiştiricilerin büyük bir kısmının (% 67,5) birliğe üye oldukları görülmüştür. Ekim alanı miktarı 41,5 da'nın altında olan yetiştiricilerin damızlık birliğine üye olup olmamalarının güvenilir bir şekilde değerlendirebilmek için bu yetiştiricileri sahip oldukları yem bitkileri ekim alanlarının yanında birde sığır varlıkları ve eğitim durumlarının da dikkate alınması gerekir. Mesela yem bitkileri ekim alanlarının 41,5 da'nın altında olan yetiştiricilerden sığır varlıkları 22,5 başın altında olanlar genellikle üye olmama eğiliminde (% 83,3) oldukları gözlenmiştir. Diğer yandan sığır varlıkları 22,5 baştan daha fazla olan yetiştiricilerden ilkökul mezunu olanların üye olmama (% 66,7) eğiliminde iken, ortaokul ve lise mezunu olanların tamamının birliğe üye oldukları görülmüştür.

Şekil 1. Üye olmada yem bitkileri ekim alanları, sığır varlığı ve eğitim durumunun etkisi

Classification

Observed	Predicted		
	1	2	Percent Correct
1	50	22	69,4%
2	23	98	81,0%
Overall Percentage	37,8%	62,2%	76,7%

Growing Method: CRT

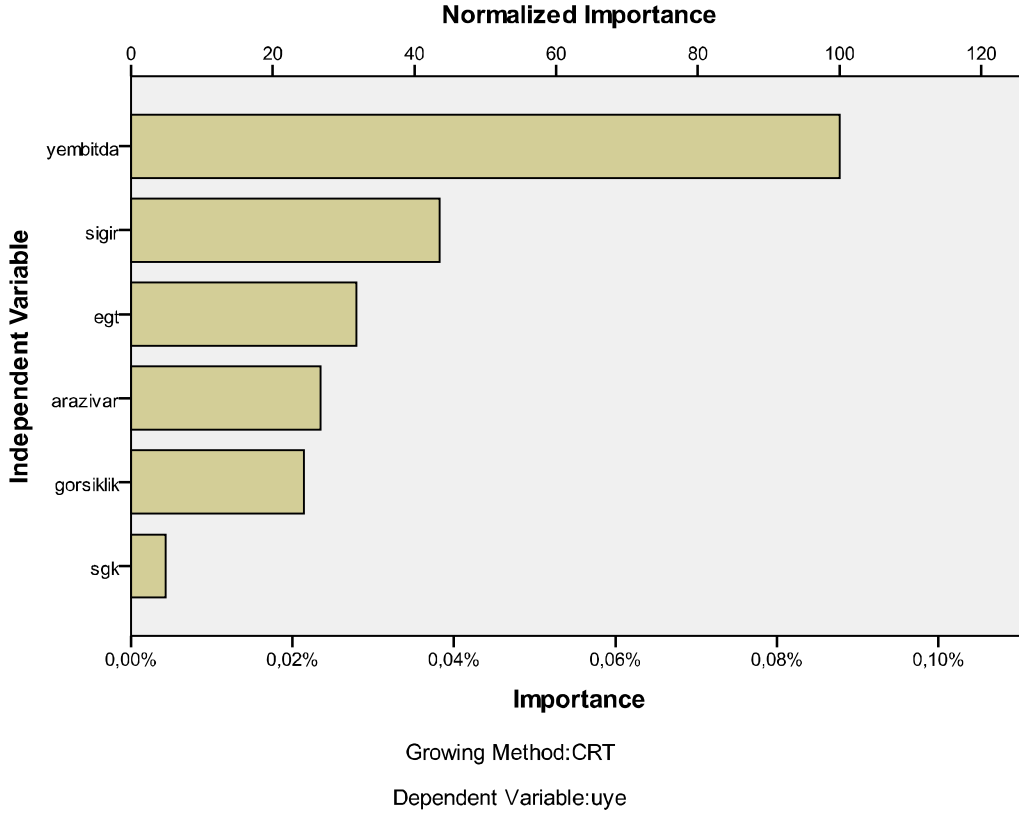
Dependent Variable: uye

Independent Variable Importance

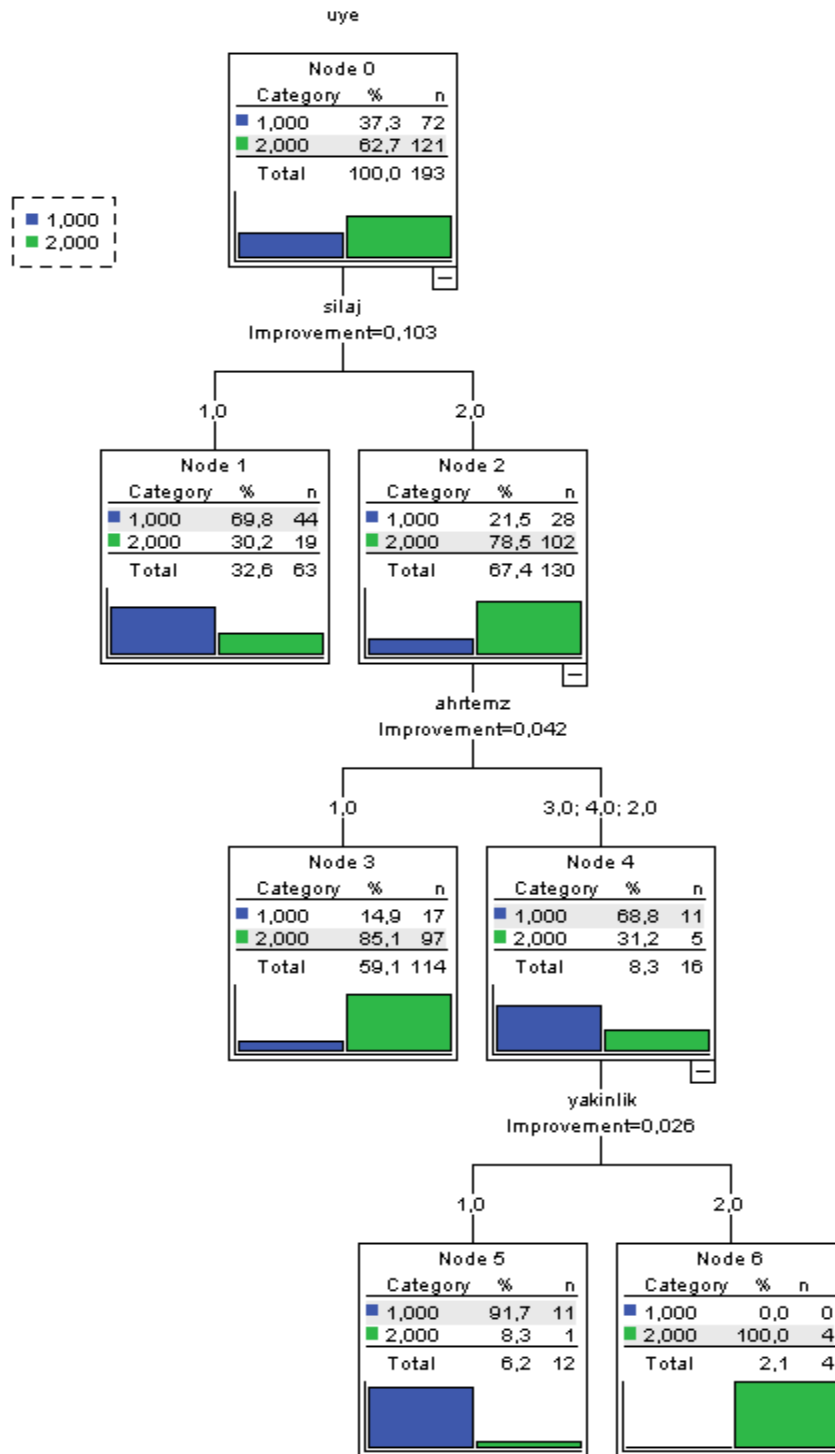
Independent Variable	Importance	Normalized Importance
	yembitda	,088
sigir	,038	43,6%
egt	,028	31,8%
arazivar	,023	26,8%
gorsiklik	,021	24,4%
sgk	,004	4,9%

Growing Method: CRT

Dependent Variable: uye

Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerinde Önem Düzeyleri

Yetiştiricilerin birliğe üye olmalarında ilk üç önemli faktörün yem bitkileri ekim alanı, sığır varlığı ve eğitim durumları olduğu görülmektedir. Yem bitkileri ekim alanının birliğe üye olmada % 100 etkili olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Üye olmada silaj yapılması, ahır temizliği yapılması ve hayvan barınaklarının yerleşim yerine göre durumunun etkisi

Classification

Observed	Predicted		
	1	2	Percent Correct
1	55	17	76,4%
2	20	101	83,5%
Overall Percentage	38,9%	61,1%	80,8%

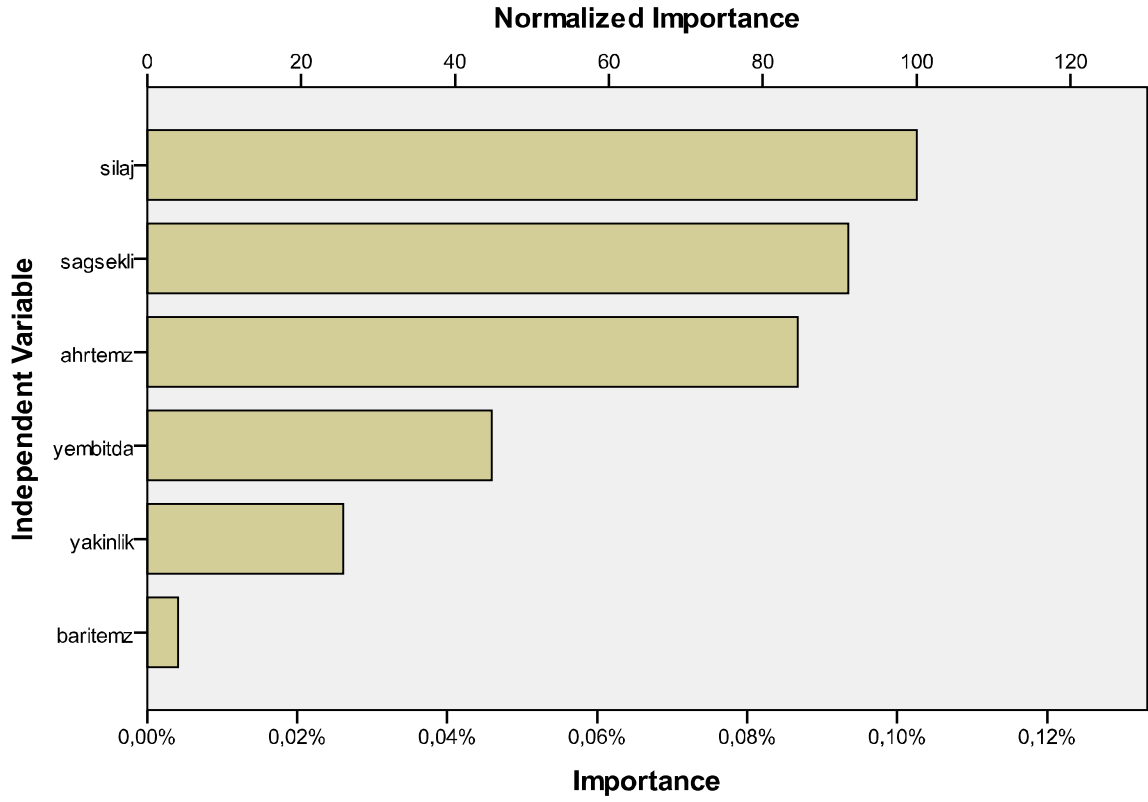
Growing Method: CRT

Dependent Variable: üye

Yetiştiricilerin damızlık birliğine üye olup olmamalarında yetiştirme teknikleri açısından incelendiğinde önemli düzeyde etkili olan faktörler sırasıyla; silaj yapılması, ahır temizliğinin yapılması ve hayvan barınaklarının yerleşim yerine göre durumlarıdır.

Birliğe üye olan yetiştiricilerin büyük bir kısmı (% 69,8)'i silaj yapmaktadır. Silaj yapmanın birliğe üye olmadaki en büyük faktör olduğu görülmektedir. Silaj yapmanın, yetiştiricilerin damızlık birliğine üye olup olmamalarını güvenilir bir şekilde değerlendirebilmek için bu yetiştiricilerin ahır temizliği yapıp yapmamaları ve hayvan barınaklarının yerleşim yerine göre durumlarının da dikkate alınması gerekir. Silaj yapmayan yetiştiricilerden hiç ahır temizliği yapmayan yetiştiricilerin (% 85,1) genellikle üye olmama eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Silaj yapmayan yetiştiricilerden farklı zaman aralıklarında ahır temizliği yapan ayrıca ahır yerleşim yeri içinde olan yetiştiricilerin (% 100)'ü birlik üyesi olmama eğiliminde oldukları görülmektedir. Hayvan barınaklarının yerleşim yerlerine yakın olan barınak sahiplerinden ise % 91,7 sinde birliğe üye olma eğiliminde olduğu gözlenmektedir.

Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerinde Önem Düzeyleri

Growing Method: CRT

Dependent Variable: uye

Bağımsız değişkenlerin önemlilik düzeylerine baktığımızda birliğe üye olmada en önemli olanın silaj üretimi olduğu % 100, takiben sağım şekli % 91,1 ve ahır temizliği % 84,5 olarak görülmektedir. Ahır yerleşim yerinin ise önemli olmadığı gözlenmektedir.

Independent Variable Importance

Independent Variable	Importance	Normalized Importance
silaj	,103	100,0%
sagsekli	,093	91,1%
dimensio ahrtemiz	,087	84,5%
n0 yembitda	,046	44,7%
yakinlik	,026	25,5%
baritemz	,004	4,0%

Independent Variable Importance

Independent	Importance	Normalized Importance
silaj	,103	100,0%
sagsekli	,093	91,1%
ahrtemz	,087	84,5%
yembitda	,046	44,7%
yakinlik	,026	25,5%
baritemz	,004	4,0%

Growing Method: CRT

Dependent Variable: uye

Model Summary

Specifications	Growing Method	CRT	
	Dependent Variable	uye	
	Independent Variables	egt, sgk, arazivar, gorsiklik, yembitda, sigir	
	Validation	None	
	Maximum Tree Depth		5
	Minimum Cases in Parent Node		5
	Minimum Cases in Child Node		4
	Results	Independent Variables Included	yembitda, arazivar, gorsiklik, sigir, egt, sgk
Number of Nodes			7
Number of Terminal Nodes			4
Depth			3

BÖLÜM 4**ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA**

Bu araştırma ile Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'nin üyeleri ile üye olmayan süt sığırı yetiştiriciliği yapan işletmelerin sosyal ve ekonomik yönden karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla Zonguldak ilinin Çaycuma ilçesindeki üye olan 74 işletmenin 2 tanesine ulaşamadığı için 72 tanesi ile üye olmayan çiftçiler arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 121 işletme sahibi ile anket çalışması yapılmıştır. Yapılan anketlerden elde edilen veriler analiz edilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırmada yapılan analizler ve sonuçları yorumları ile birlikte aşağıda verilmiştir.

4.1. Yetiştiricilerle İlgili Demografik ve Tarımsal Bilgiler**4.1.1. Yetiştiricilerin Eğitim Durumu**

Eğitim düzeyi örgütlenmenin önemini kavranabilmesi adına önemli bir faktördür. İşletme sahiplerinin eğitim durumları ile ilgili araştırma bulguları çizelge 5'de verilmiştir. Yapılan anket çalışmasına göre yetiştiricilerin tümünün okuryazar olduğu, ilkokul mezunu üretici sayısının birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan işletmelerde sırası ile % 56,9 ve % 72,7 olarak en yüksek düzeyde olduğu gözlenmiştir. Lise ve üstü öğretim gören yetiştirici sayıları ise sırası ile % 13,9 ve % 9,1 olarak düşük düzeydedir. Yapılan anket çalışması sonucunda DSYB üyesi işletmelerin üye olmayan işletmelere göre daha yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu gözlenmektedir.

Çizelge 5. Yetiştiricilerin eğitim düzeyi

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul	41	56,9	88	72,7
Ortaokul	21	29,2	22	18,2
Lise ve üstü	10	13,9	11	9,1
Toplam	72	%100	121	%100

4.1.2. Yetiştiricilerin Yaş Durumu

İşletme sahiplerinin yaşlarına ait araştırma bulguları Çizelge 6’da verilmiştir. Birlik üyesi işletmelerin % 30,6’sı 25-40 yaş gurubunda, % 58,3’ü 41-55 yaş grubunda ve % 11,1’i ise 56 ve üstü yaş grubunda oldukları tespit edilmiştir. Yine çizelgeye göre birlik üyesi olmayan işletmelerin % 30,6’sı 25-40 yaş gurubunda, % 42,1’i 41-55 yaş grubunda ve % 27,3’ü ise 56 ve üstü yaş grubunda oldukları tespit edilmiştir.

Çizelge 6. Yetiştiricilerin yaşı

Yaş	ZDSYB’ne üye olan işletmeler		ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler	
	İşletme sayısı	%	İşletme sayısı	%
25-40	22	30,6	37	30,6
41-55	42	58,3	51	42,1
≥56	8	11,1	33	27,3
Toplam	72	%100	121	%100

DSYB üyesi olan ve DSYB üyesi olmayan işletme sahiplerinin büyük çoğunluğu 41-55 yaş grubu yetiştiricilerden oluşmaktadır. Sektörde genç nüfusun yoğunluğunun az olmasının temel nedenlerinden bir tanesi ilçenin sanayi alanında da gelişmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Genelinin aile işletmeleri yapısında olduğu süt sığırcılığı işletmesine sahip nüfusun genç bireyleri söz konusu sanayi kuruluşlarında istihdam imkanı bulabilmektedir.

4.1.3. İşletme Sahiplerinin Ailedeki Birey Sayısı

İşletme sahiplerinin ailedeki birey sayıları ile ilgili araştırma bulguları Çizelge 7’de verilmiştir. Çizelgeye göre birlik üyesi işletmelerin % 95,8’i 4-6 ve % 4,2’si 7 ve daha fazla aile birey sayısına sahip olduğu görülmektedir. Birlik üyesi olmayan işletmelerin % 6,6’sı 3 ve daha az, % 90,1’i 4-6 ve % 3,3’ü ise 7 ve daha fazla aile birey sayısına sahip olduğu görülmektedir. Birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan işletmelerin büyük bir bölümünde birey sayısı olarak orta ölçekli aile yapısı olduğu gözlenmiştir. İşletmelerdeki iş gücü ihtiyacı genelde aile işgücünden karşılanmaktadır.

Çizelge 7. İşletme sahiplerinin ailedeki birey sayısı

Birey sayısı	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	İşletme sayısı	%	İşletme sayısı	%
1-3	0	0	8	6,6
4-6	69	95,8	109	90,1
≥7	3	4,2	4	3,3
Toplam	72	%100	121	%100

4.1.4. Yetiştiricilerin Bağlı Olduğu Sosyal Güvenlik Kurumu

Tarım sektörüyle uğraşan gerek bitkisel üretim gerekse hayvansal üretim yapan işletme sahipleri, 26.03.1994 tarih ve 21886 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamında isteğe bağlı tarım bağkuru/sigortası kapsamında kayda girebilmektedirler. Anket çalışmamızda yetiştiricilerin herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna üyelik durumları Çizelge 8’de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 54,2’si SSK, % 43,0’ü Bağ-Kur, % 2,8’i Emekli Sandığına bağlı oldukları belirlenmiştir. Birliğe üye olmayan yetiştiricilerin ise % 64,5’i SSK, % 35,5’i Bağ-Kur’a bağlı olduklarını belirlenmiştir.

Çizelge 8. Yetiştiricilerin bağlı olduğu sosyal güvenlik kurumu

Sosyal güvenlik kurumu	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
SSK	39	54,2	78	64,5
Bağ-Kur	31	43,0	43	35,5
Emekli sandığı	2	2,8	0	0
Toplam	72	%100	121	%100

4.1.5. Yetiştiricilerin Televizyonda İzledikleri Programlar

Televizyon, tarımsal yayım faaliyetlerine görsellik kazandırmak suretiyle öğretimde etkiyi arttırmaktadır. Televizyon yayınları ile aynı anda, geniş bir çiftçi kitlesine uzmanların hazırladığı mesajlar, birey başına ucuz bir maliyetle ulaştırılabilmektedir. Tarımsal konularda eğitime yönelik televizyon programları gündeme gelsede bu güne kadar uygulamaya geçilememiştir (Değirmenci ve ark., 2010). Ancak günümüzde bu tür programlara yönelik ilginin ve gerekliliğin arttığı, bir çok tarımsal yayım yapan televizyon kanalının açılması ile anlaşılmaktadır.

Yetiştiricilerin televizyonda izledikleri programlarla ilgili önceliklerine yönelik bulgular Çizelge 9’da verilmiştir. Söz konusu programlar haberler, çiftçi programları, tartışma programları, eğlence programları ve diğer olmak üzere beş farklı kategoride değerlendirilmiştir.

Birliğe üye olan çiftçilerden haberleri birinci öncelik olarak izleyenlerin oranı % 93,0, ikinci öncelik olarak % 5,6, üçüncü öncelik olarak ise % 1,4 olarak belirlenmiştir. Çizelgeye göre haber programları dördüncü ve beşinci öncelik olarak yer almamaktadır. Buna göre çiftçi programlarını birinci öncelik olarak tercih edenler % 4,2, eğlence programlarını birinci öncelik olarak tercih edenler ise % 2,8 olarak bulunmuştur. Birliğe üye olmayan çiftçilerden ise haberleri birinci öncelik olarak tercih edenlerin oranı % 70,2, çiftçi programlarını birinci öncelik olarak tercih edenlerin oranı % 6,6, tartışma programlarını birinci öncelik olarak tercih edenlerin oranı % 6,6, eğlence programlarını birinci öncelik olarak tercih edenlerin oranı % 11,6, diğer programları birinci öncelik olarak tercih edenlerin oranı ise % 5,0 olarak bulunmuştur.

Çizelge 9. Yetiştiricilerin televizyonda izledikleri programlar

İzledikleri programlar	ZDSYB'ne üye olan işletmeler					ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler				
	Öncelik sıraları (%)									
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Haber programları	93,0	5,6	1,4	0	0	70,2	13,2	12,4	0,8	3,3
Çiftçi programları	4,2	55,5	37,5	2,8	0	6,6	38,8	29,8	23,1	1,6
Tartışma programları	0	20,8	54,1	25,0	0	6,6	18,2	39,7	26,5	9,1
Eğlence programları	2,8	12,5	5,6	69,4	9,7	11,6	24,8	7,4	47,1	9,1
Diğer	0	5,6	1,4	2,8	90,3	5,0	5,0	10,7	2,5	76,9
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Çizelge 9’da görüldüğü üzere ZDSYB üyesi işletmeler haber programlarından sonra çiftçilere yönelik programları izlemeyi tercih ettiklerini belirtmekte, üye olmayan işletmeler için ise eğlence programları haberlerden sonra en çok izlenen programlar olarak yerini almaktadır.

4.1.6. Yetiştiricilerin Aileleri İle Birlikte Buldukları Aktiviteler

Boş zaman değerlendirmeye ilgili olarak, ebeveynlerin eğitim ve gelir gibi sosyo-demografik özellikleri önem taşımaktadır (Aslan, 2000). Toplumsallaşmanın aile ortamında başladığı dikkate alındığında ebeveynlerin eğitilmiş olması, çocuklarının fiziksel ve entelektüel gelişimi içinde önemli olmaktadır. Ebeveynlerin boş zaman değerlendirme farkındalığı, eğitim ve ekonomik düzeye olduğu kadar ait oldukları kültürle de bağlantılıdır (Aslan ve Cansever, 2009).

Yetiştiricilerin aileleri ile birlikte buldukları aktiviteler sohbet etmek, gezmek, televizyon izlemek ve sinemaya gitmek olmak üzere dört kategoride incelenmiştir (Çizelge 10). Birlik üyesi olan ve olmayan işletmelerde sırasıyla % 41,7 ve % 64,4 oranıyla sohbet etmek aileler arasında en çok yapılan aktivite olarak bulunmuştur.

Çizelge 10. Yetiştiricilerin aileleri ile birlikte buldukları aktiviteler

Aktiviteler	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Sohbet etmek	30	41,7	78	64,4
Gezmek	13	18,0	6	5,0
Televizyon izlemek	28	38,9	37	30,6
Sinemaya gitmek	1	1,4	0	0
Toplam	72	%100	121	%100

Elde edilen anket bulgularına göre yetiştiriciler boş zamanlarında aileleri ile sohbet ederek ya da televizyon izleyerek vakit geçirmeyi sosyal yaşantılarının bir parçası olarak kabullenmekte ya da çevrelerinin onlara sunduğu sınırlı olanaklar içerisinde bir yol olarak tercih etmektedirler. Kırsal kesimde yaşayan ve aile ekonomileri tarıma dayalı küçük aile işletmelerinin sosyal çevrelerinin aileleri ve yaşadıkları ortamla sınırlı olabileceği konusunda, araştırma bulguları söz konusu topluluğun gerek ekonomik gerekse de kültürlerinin bir yansıması olarak kabul edilebilir.

4.1.7. Yetiştiricilerin Süt Sığırı Yetiştiriciliği Yapma Sebepleri

Yetiştiricilerin büyükbaş hayvancılık yapma sebepleri Çizelge 11'de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 63,9'u hayvancılığı baba mesleği olduğu için, % 13,9'u yapabilecek başka iş bilmediklerinden, % 5,6'sı başka işler denedikleri halde yapamadıkları ve hayvancılığa geri döndüklerini, % 9,7'si emekli olduktan sonra hobi amaçlı hayvancılık yaptıkları, % 6,9'u ise diğer nedenlerden dolayı hayvancılık yapmakta olduklarını bildirmiştir. Yine çizelgeden anlaşıldığı gibi birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin % 82,7'si hayvancılığı baba mesleği olduğu için, % 6,6'sı yapabilecek başka iş bilmediklerinden, % 0,8'i başka işler denedikleri halde yapamadıkları ve hayvancılığa geri döndükleri, % 3,3'ü emekli olduktan sonra hobi amaçlı hayvancılık yaptıkları, % 6,6'sı ise diğer nedenlerden dolayı hayvancılık yaptıklarını bildirmişlerdir.

Birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan işletme sahiplerinin büyük bir bölümü süt sığırcılığını temel geçim kaynağı olarak yapmaktadır. Başka işler deneyip de hayvancılık

sektörüne giren ve bu işi hobi amaçlı yapanların oranı ise üye ve üye olmayan işletme sahiplerinde de çok düşük düzeydedir.

Çizelge 11. Yetiştiricilerin süt sığırı yetiştiriciliği yapma sebepleri

Hayvancılık yapma sebepleri	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Baba mesleği olduğu için	46	63,9	100	82,7
Yapabilecek başka iş bilmiyorum	10	13,9	8	6,6
Başka işleri denedim olmadı	4	5,6	1	0,8
Hobi amaçlı olarak yapıyorum	7	9,7	4	3,3
Diğer nedenlerden dolayı	5	6,9	8	6,6
Toplam	72	%100	121	%100

Tarımsal üretim içerisinde hayvancılığı temel geçim kaynağı olarak gören işletmelerin yapısı, sahip oldukları arazi miktarına bağlı olarak bölgeden bölgeye farklılıklar gösterebilmektedir. İşcan ve ark. (2010) tarafından yapılan benzer bir çalışmada Tekirdağ ilindeki birlik üyesi işletmelerin % 47,7 si süt sığırıcılığını temel geçim kaynağı olarak görüyorken geriye kalan yetiştiriciler ek gelir sağlamak amacıyla süt sığırıcılığı yaptıklarını dile getirmiştir. Bir başka çalışmada ise Köse (2006), Uşak ilindeki birlik üyesi işletmelerin % 92'sinin süt sığırıcılığını temel geçim kaynağı olarak yaptığını bildirmiştir. Bizim çalışmamızda süt sığırıcılığını baba mesleği olarak görenler ve hayvancılıktan başka bir iş bilmediğini beyan edenlerin temel geçim kaynağı süt sığırıcılığı olarak anket sonuçları ile bulgulanmıştır. Buradan anlaşılabilirdiği gibi her iki gruptaki işletmelerin çoğu aileden gelen geleneklere sahip oldukları belirlenmiştir.

4.1.8. İşletmelerde Yer Alan Üretim Faaliyetleri

Tarımsal üretimin iki temel unsurundan biri hayvansal diğeri de bitkisel ürünler üretimidir. Bu üretim dalları birçok açıdan birbiriyle ilişkilidir. Hele tarımsal üretimin gerçekleştirildiği alan, yani işletme esas alınır; üretimin sürekliliği ve karlılığı için bu iki unsurun bir arada değerlendirilmesi gereği daha kolay kavranılır. Nitekim 2001 yılı Genel

Tarım Sayımı sonuçlarına göre Türkiye’de işletmelerin ancak % 2.4’ünde yalnızca hayvansal üretim yapılmaktadır. Büyük çoğunluğunu Güneydoğu Anadolu tarımsal bölgesindeki toprağa sahip olmayan koyunculuk işletmelerinin oluşturduğu bu grubun payının gelecekte de büyük ölçüde değişmesi beklenmemelidir. Türkiye’de sadece bitkisel üretim yapan işletmelerin oranı % 30.2’dir. Hem bitkisel hem de hayvansal üretim yapan işletmelerin oranı ise % 67.4 olup, bunlar toplam arazinin % 72.4’üne sahiptir (Anonim, 2010g).

İşletmelerde yer alan üretim faaliyetlerine ilişkin araştırma sonuçları Çizelge 12’de verilmiştir. Birliğe üye olan yetiştiricilerin % 5,6’sı sadece hayvansal üretim, % 94,4’ü ise bitkisel ve hayvansal üretimi birlikte yaptıklarını belirtmişlerdir. Birliğe üye olmayan yetiştiricilerin ise tamamı (%100) hem bitkisel hem de hayvansal üretimi birlikte yaptıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 12. İşletmelerde yer alan üretim faaliyetleri

Üretim faaliyetleri	ZDSYB’ne üye olan işletmeler		ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Hayvansal üretim	4	5,6	0	0
Bitkisel ve hayvansal üretim	68	94,4	121	100
Toplam	72	%100	121	%100

4.2. İşletmelerin Yetiştiricilik İle İlgili Bilgileri

4.2.1. Yetiştiricilerin İşletmelerindeki Sığır Varlığı

Yetiştiricilerin işletmelerindeki büyükbaş hayvan sayıları Çizelge 13’de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 29,2’sinin 5-9, % 19,4’ünün 10-14, % 11,1’nin 15-19, % 40,3’ünün ise 20 ve üzeri sayıda büyükbaş hayvanı olduğu görülmektedir. Birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin % 42,2’sinin 5-9, % 24,8’inin 10-14, % 13,2’sinin 15-19, % 19,8’inin ise 20 ve üzeri sayıda büyükbaş hayvanı olduğu görülmektedir.

DSYB ana sözleşmesi gereği bir yetiştiricinin birlik üyesi olabilmesi için en az 5 adet sağmal ve aynı ırktan ineğe sahip olması gerekmektedir. Zonguldak ilinde DSYB üyesi olmayan işletmeler genellikle yerli ırk sığırlara sahip ve yetiştiriciliği/hayvancılığı ekstansif

koşullarda sürdürmeye çalışan yetiştiricilerden oluşmaktadır. Çizelgede DSYB üyesi olmayan işletmelerin büyük çoğunluğunun toplamda 5-9 baş sığira sahip olduğu gözlenmektedir. DSYB'ye üye olanlarada ise tam tersi olarak işletmelerin büyük çoğunluğunun 20 baş ve üzeri sığır varlığına sahip oldukları görülmektedir.

Çizelge 13. Yetiştiricilerin işletmelerindeki sığır varlığı

İşletmedeki hayvan sayıları	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
5-9	21	29,2	51	42,2
10-14	14	19,4	30	24,8
15-19	8	11,1	16	13,2
20 ve üzeri	29	40,3	24	19,8
Toplam	72	%100	121	%100

4.2.2. Yetiştiricilerin İşledikleri Arazi Varlığı

Ülkemizdeki tarım işletmelerinin işletme büyüklükleri, yeterli genişliğe sahip değildir. Çiftçi bazındaki işletmelerin işledikleri arazi miktarı sınırlı ve birbirinden uzak, çok sayıda parçalardan meydana geldiği için de, bunlar üzerinde düzenli işletmeler kurulamamakta ve mevcut durumuyla istenilen üretim artışı sağlanamamaktadır

Ülkemizde tarım işletmelerinin sayısı parçalanmadan dolayı devamlı artmaktadır. 1950 yılında 2.274.675 olan işletme sayısı 1970 yılında 3.058.900'e, 1980 yılında ise 3.558.815'e ulaşmıştır (Anonim, 2010b).

1950 ile 1979 yılları arasında ortalama olarak yıllık % 1 artış hızıyla 39.211 işletme oluşurken, 1970 ile 1980 yılları arasında, yıllık % 1,6 artışla 50.000 adet yeni işletme daha oluşmuştur (Anonim, 2010b).

İşletme sayısında 1970-1980 arasında % 16,34'lük artış olurken parsel sayısında % 48,94 oranında artış olduğu gözlenmiştir. Bu göstergeler tarım işletmelerinin sürekli olarak parçalandığını ortaya koymaktadır (Anonim, 2010b).

Çizelge 14. Yetiştiricilerin işledikleri arazi varlığı

Arazi genişliği	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
1-20	29	40,27	58	47,93
21-40	18	25,00	43	35,54
41-60	10	13,89	15	12,40
61-100	12	16,67	2	1,65
101-300	2	2,78	1	0,83
≥301	1	1,39	2	1,65
Toplam	72	100	121	100

İşletmelerin arazi genişlikleri ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 14'de verilmiştir.. Çizelgede birlik üyesi işletmelerin % 40,27'sinin 1-20 dekar, % 25,00'inin 21-40 dekar, % 13,89'unun 41-60 dekar, % 16,67'sinin 61-100 dekar, % 2,78'inin 101-300 dekar, % 1,39'unun 300 dekar ve daha fazla işledikleri arazi genişliğine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Birlik üyesi olmayan işletmelerde ise bu oran sırasıyla % 47,93, % 35,54, % 12,40, % 1,65, % 0,83, % 1,65 olduğu görülmektedir.

Gelişmiş ülkelerde işletme sayısı azalıp, ortalama arazi genişliği artarken Türkiye'de işletme sayısının artısına bağlı olarak ortalama arazi genişliği azalmaktadır. Bu küçülme Türkiye'de, gelişmiş ülkelerde görülen durumun aksine bir gelişme göstermektedir (Güven, 2010).

Türkiye'de tarım işletmelerimizin büyüklüğüne göre işletme sayıları ve işletmelerin tasarrufunda bulunan arazi miktarları aşağıda ki tabloda verilmiştir (Çizelge 15).

Çizelge 15. Türkiye’de tarımsal işletme sayısı ve büyüklüğü

İşletme Büyük­lüğü (Dekar)	1991		2001	
	İşletme Sayısı (Adet)	İşlenen Top. Alan (Dekar)	İşletme Sayısı (Adet)	İşlenen Top. Alan (Dekar)
5’den az	251.686	667.059	178.006	481.605
5-9	381.287	2.511.091	290.461	1.951.672
10-19	752.156	10.042.501	539.816	7.374.515
20-49	1.274.609	38.668.961	950.840	29.523.341
50-99	713.149	46.750.693	560.049	38.123.216
100-199	383.323	49.216.633	327.363	43.881.626
200-499	173.774	46.487.432	153.685	42.076.313
500-999	24.201	14.982.493	17.429	11.218.554
1000-2499	10.266	13.856.621	4.199	5.476.930
2500-4999	1.930	6.538.082	222	695.541
5000 ve daha fazla	441	4.789.427	57	3.526.174
TOPLAM	3.966.822	234.510.993	3.022.127	184.329.487

Çizelge de görüldüğü gibi, Türkiye’de tarımsal işletme büyüklüğü, 1991 Genel Tarım Sayımında ve 2001 Genel Tarım Sayımında en fazla 20–49 dekar arazi grubunda yoğunlaştığı görülmektedir (Anonim, 2011d).

4.2.3. Yetiştiricilerin Sahip Oldukları Alet ve Ekipmanlar

İşletmelerdeki alet ve ekipman sayıları Çizelge 16’da verilmiştir. İşletmelerdeki alet-ekipmanlar; traktör, traktör pulluğu, diskaro, kültivatör, mibzer, biçerdöver, çiftlik gübresi dağıtma makinesi, patoz, römork, su motoru, pülverizatör, tırmık, silaj kesme makinesi, çayır biçme makinesi, ot silaj makinesi, balyalama makinesi, süt sağım makinesi, süt soğutma tankı ve yem hazırlama-yem kırma makinesi olarak belirlenmiştir. Çizelgeye göre birlik üyesi işletmelerin % 11,1’nin hiçbir alet ekipmana sahip olmadıkları görülmektedir. Birlik üyesi yetiştiriciler gerekli olan makinaları kooperatiflerden kiraladıklarını

belirtmişlerdir. Yetiştiricilerin %16,7'sinin 2, % 12,5'nin 3, % 15,3'nün 4 ve % 44,4'ünün 5 ve daha fazla alet ekipmana sahip oldukları görülmektedir. Yine çizelge göre birlik üyesi olmayan işletmelerin % 5,8'inin alet ekipmana sahip olmadıkları görülmektedir. Yetiştiricilerin % 9,1'nin 1, %12,4'ünün 2, % 10,7'sinin 3, % 14,9'unun 4 ve % 47,1'inin ise 5 ve daha fazla alet ekipmana sahip oldukları görülmektedir.

Çizelge 16. Yetiştiricilerin sahip oldukları alet ve ekipmanlar

Alet ve ekipman sayıları	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
0	8	11,1	7	5,8
1	0	0	11	9,1
2	12	16,7	15	12,4
3	9	12,5	13	10,7
4	11	15,3	18	14,9
5 ve daha fazla	32	44,4	57	47,1
Toplam	72	%100	121	%100

Üreticilerin makine ekipman varlığı ve makine ekipmana gereksinimleri sahip oldukları arazi varlığı ve üretim desenlerine göre şekillenmektedir. Çizelge 14'de üreticilerin işledikleri arazi miktarları verilmektedir. Elde edilen anket bulgularına göre üreticilerin büyük çoğunluğunun çeşitli amaçlar için kullanılan makine ekipmanlara sahip oldukları gözlenmekte buna karşılık birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan işletmeler arasında sayısal olarak dikkat çekici bir farklılık bulunmamaktadır.

4.2.4. Yetiştiricilerin Aylık Kazançları

Süt sığırı işletmelerinde karlılığı etkileyen bir çok faktör mevcuttur. Bunların başında yem girdilerinin maliyeti, yem kaynaklarının uygun şekilde değerlendirilmesi, birim hayvandan elde edilen süt miktarı ve sütün satış fiyatı sayılabilir (Türkyılmaz ve Nazlıgül, 2002). Elde edilen anket bulgularına göre aylık kazanç ortalamalarının birlik üyesi işletmelerde birlik üyesi olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 26 ve Çizelge 35’de birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ürettikleri sütün satış fiyatlarına ve yem bitkisi yetiştirme durumlarına yönelik olarak değerler verilmektedir. Bu anlamda birlik üyesi yetiştiricilerin sütü daha yüksek fiyatlara pazarlama olanakları bulduğu ve yem bitkisi yetiştiriciliğine üye olmayan işletmelere göre daha fazla önem verdikleri gözlenmektedir. Ayrıca birlik üyesi olan yetiştiriciler her yıl düzenli olarak hayvancılık desteklemeleri gibi devlet desteği ve hibelerdende faydalanabilme olanaklarına sahiptir. Bu durum işletmelerin aylık kazanç ortalamalarını doğrudan etkileyebilecek önemli faktörler olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 17. Yetiştiricilerin aylık kazançları

TL	ZDSYB’ne üye olan işletmeler		ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
500-999	15	20,8	33	27,3
1000-1499	21	29,2	67	55,4
1500-1999	13	18,1	16	13,2
2000 TL ve üzeri	23	31,9	5	4,1
Toplam	72	%100	121	%100

Birliğe üye olan çiftçilerin % 20,8’i 500-999, % 29,2’si 1000-1499, % 18,1’i 1500-1999, % 31,9’u ise 2000 TL ve daha fazla aylık gelirleri olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 17’e göre). Birliğe üye olmayan çiftçilerin ise % 27,3’ü 500-999, % 55,4’ünün 1000-1499, % 13,2’sinin 1500-1999, %4,1’inin ise 2000 TL ve daha fazla aylık gelire sahip olduğu görülmektedir.

4.2.5. Damızlık Birliği’ne Üye Olma Yılları

Yetiştiricilerin birliğe üye olma yılları Çizelge 18’de verilmiştir. Yetiştiricilerin % 48,61’i 2005 yılında, % 20,83’ü 2006 yılında, % 6,94’u 2007 yılında, % 9,72’si 2008 yılında, % 8,33’ü 2009 yılında, % 5,57’sinin ise 2010 yılında birliğe üye oldukları anlaşılmaktadır.

Çizelge 18. Damızlık Birliği'ne üye olma yılları

ZDSYB'ne üye olan işletmeler		
Yıl	Sayı	%
2005	35	48,61
2006	15	20,83
2007	5	6,94
2008	7	9,72
2009	6	8,33
2010	4	5,57
Toplam	72	%100

ZDSYB 2005 yılında kurulmuş bir birliktir. Birliğin kuruluş yılında çalışmaya konu olan Çaycuma ilçesi'nde ki süt sığırcılığı yapan işletmelerin büyük çoğunluğu birliğe üyelik kayıtlarını yaptırmıştır.

4.2.6. Yetiştiricilerin Birliğe Üye Olma Sebepleri

Yetiştiricilerin birliğe üye olma sebepleri ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 19'da verilmiştir. Üye olma sebepleri büyükbaş hayvan desteklerinden faydalanabilmek, süt desteğinden faydalanabilmek, suni tohumlama yardımı için, soy kütüğünün bilinmesi, ve danışmanlık, teknik ve teknolojik yardım alabilmek olmak üzere 5 kategoride incelenmiştir. Yetiştiricilere birliğe üye olma nedenlerini önem sırasına göre gruplandırması istenmiştir. Yetiştiricilerin birliğe üye olmasında öncelikleri arasında ilk sırada (% 87,50) büyükbaş hayvan desteklerinden faydalanabilmek, ikinci sırada (% 11,11) süt desteğinden faydalanabilmek, üçüncü sırada ise (% 1,39) ile danışmanlık, teknik ve teknolojik yardım alabilmek olduğu anlaşılmaktadır. Çizelgeden anlaşıldığına göre yetiştiricilerin neredeyse tamamının büyükbaş hayvan desteğini ve süt desteğini eksiksiz ve tam alabilmek için birlik üyeliğini bir basamak olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 19. Yetiştiricilerin birliğe üye olma sebepleri

ZDSYB'ne üye olan işletmeler						
Üye olma sebepleri	Öncelik sıraları (%)					
	1	2	3	4	5	6
Büyükbaş hayvan desteklerinden faydalanabilmek	87,50	5,56	2,78	2,78	0	0
Süt desteğinden faydalanabilmek	11,11	84,72	2,78	2,78	0	0
Suni tohumlama yardımı için	0	8,33	75,00	9,72	5,56	1,39
Soy kütüğünün bilinmesi	0	1,39	8,33	77,78	11,11	1,39
Danışmanlık, teknik ve teknolojik yardım alabilmek	1,39	0	11,11	6,94	83,33	97,22

Gerek küçükbaş hayvan gerekse büyükbaş hayvan yetiştirici birliklerinde örgütlülüğün sağlanabilmesi adına hayvan başına ve ürün miktarına bağlı olarak çeşitli teşvik primleri ve devlet desteği bir avantaj olarak kullanılmaktadır. Bu durum yetiştirici birliklerinin asıl amaçları olan ıslah çalışmalarını yapmak, ürünlerin kalite ve pazarlama olanaklarını arttırmak ve üyelerinin eğitimini sağlamak gibi asli görevlerinin arka planda kalması gibi olumsuzlukları meydana getirmektedir. Nitekim yapılan çalışmada birliğe üye olma nedenleri arasında en önemli faktörün destekleme primleri olduğu gözlenmektedir.

4.3. Yetiştiricilerin Bilgi Kaynakları ve Yayım Kuruluşlarıyla İlişkiler

4.3.1. Yetiştiricilik İle İlgili Bilgi Kaynakları

Yetiştiricilerin bilgi kaynakları ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 20'de verilmiştir. Çizelgeden de anlaşıldığı gibi işletmeler için il ve ilçe tarım müdürlükleri hala önemimi korumaktadır. Birlik üyesi işletmelerin % 77,78'i birlik üyesi olmayan işletmelerin ise % 69,42'si il ve ilçe müdürlüklerini yetiştiricilik için bilgiyi sağlama yolu olarak kullandıkları anlaşılmaktadır. Bulgulara göre birlik üyesi yetiştiricilerin ihtiyaç duydukları bilgiyi belirli kaynaklardan sağlayabildiği, birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise ek olarak farklı kaynakları da değerlendirmeye çalıştıkları gözlenmektedir.

Çizelge 20. Yetiştiricilik ile ilgili bilgi kaynakları

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler			ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler		
	Öncelik sıraları (%)					
	1	2	3	1	2	3
İl ve ilçe müdürlüklerinden	77,77	4,17	9,72	71,07	8,27	16,53
Damızlık sığır yetiştiriciler birliğinden	12,50	59,72	4,17	2,48	0	0
Ziraat odasından	5,56	16,66	33,33	7,44	38,01	27,27
Tarımsal kooperatifler	0	18,06	22,22	10,74	14,05	22,31
TV, gazete ve tarımsal dergiler	0	1,39	25,00	4,13	36,36	28,93
İnternette	0	0	5,56	2,48	3,31	4,96
Serbest veteriner	4,17	0	0	1,65	0	0

4.3.2. Yetiştiricilerin Bağlı Oldukları Diğer Kurumlar

Yetiştiricilerin bağlı oldukları kurumlar ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 21'de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin ve birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin % 100'ü Ziraat Odasına kayıtlıdır. Yetiştiricilerin ziraat odasından sonra en çok üye oldukları kurumun ise tarımsal amaçlı kooperatifler olduğu çizelgeden anlaşılmaktadır. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 48,61'i, birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 51,24'ü tarımsal amaçlı kooperatiflere üyedir.

Ülkemizde Ziraat Odaları tarım sektörünün tek meslek kuruluşudur. Bu nedenle tarımsal faaliyetle uğraşan çiftçilerimizin ziraat odalarına kayıtlı olmaları hem gerekli hem de mesleki bir vazifedir. Bu sebeple çalışmaya konu olan yetiştiricilerimizin tamamının Ziraat Odasına kayıtlı yetiştiricilerden oluştuğu gözlenmektedir. Bunun yanında birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan işletmelerin ürettikleri sütün pazarlanması ve yem ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile kooperatiflere üye oldukları da bulunmuştur.

Çizelge 21. Yetiştiricilerin bağlı oldukları diğer kurumlar

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Süt üreticileri birliği	13	18,06	1	0,83
Ziraat odası	72	100,00	121	100,00
Tarımsal amaçlı kooperatifler	35	48,61	62	51,24

4.3.3. Yetiştiricilerin Tarımla İlgili Kuruluşlarla Görüşme Sıklığı

Yetiştiricilerin tarımla ilgili kuruluşlarla görüşme sıklığı ile ilgili araştırma bulguları Çizelge 22'de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 11,1'i hiçbir tarım kuruluşuna uğramadıkları, % 36,1'inin ara sıra uğradıkları, % 16,7'sinin il/ilçeye her gittiklerinde uğradıkları, % 36,1'inin ise ihtiyaç duydukları takdirde bir tarım kuruluşuna uğradıkları anlaşılmaktadır. Bu oran birlik üyesi olmayan yetiştiricilerde ise sırasıyla % 10,8, % 38,0, % 4,1, % 47,1 olduğu anlaşılmaktadır. Çizelgeden de anlaşıldığına göre yetiştiricilerin tarımla ilgili kuruluşlara daha çok ihtiyaç duyduklarında uğradıkları görülmektedir.

Elde edilen bulgulara göre yetiştiricilerin tarımla ilgili kuruluşlara daha çok ihtiyaç duydukları zamanlarda uğradıkları görülmektedir. Bu durum daha önce de bahsedildiği üzere birliklerin üyeleri tarafından destekleme primi veren kuruluşlar olarak benimsenmesi nedeni ile yakından ilişkilendirilebilir. Araştırmada bazı yetiştiricilerin üyesi olsa bile tarımla ilgili kuruluşlara hiç uğramamaları dikkat çekici bir özellik olarak görülmektedir.

Çizelge 22. Yetiştiricilerin tarımla ilgili kuruluşlarla görüşme sıklığı

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Hiç uğramam	8	11,1	13	10,8
Ara sıra uğrarım	26	36,1	46	38,0
İl/İlçeye her gittiğimde uğrarım	12	16,7	5	4,1
İhtiyaç duyduğumda uğrarım	26	36,1	57	47,1
Toplam	72	%100	121	%100

4.3.4. Yetiştiricilerin Tarımsal Etkinliklere Katılma Durumu

Tarım Fuarları, yeni teknolojilerin, yeni çeşitlerin, alet-makinelerin görülmesi ve üretici firmalarla görüşme imkanı vermesi açısından önemlidir (Kumuk, 2004). Araştırmada çiftçilerin son beş yılda herhangi bir tarım fuarına katılıp katılmadıkları yönelik olarak elde edilen anket sonuçları Çizelge 23'de verilmiştir. Çizelgeye göre birlik üyesi yetiştiricilerin % 27,8'inin son beş sene içinde bir tarım fuarına katıldıkları, % 72,2'sinin ise katılmadıkları görülmektedir. Aynı çizelgeden anlaşıldığına göre birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin % 15,7'sinin son beş sene içinde tarım fuarına katıldıkları, % 84,3'ünün ise katılmadıkları görülmektedir. Bulgulardan da anlaşılacağı üzere DSYB üyesi işletmelerde tarımsal etkinliklere katılma yüzdeleri üye olmayan işletmelere oranla daha yüksektir. Çizelgede belirtilmemekle birlikte anket verilerinden elde edilen sonuçlara göre birliğin belirli dönemlerde fuar veya tarla günleri gibi çiftçi etkinliklerine üyelerini götürmesinden sonucu kaynaklanmaktadır. Yine de her iki grupta tarımsal etkinliklere katılımın düşük olmasını ise üreticiler, bu tür etkinliklerin yapıldığı illerin kendilerine uzak olması ve hayvanlarını bırakıp gidecek zamanlarının bulunmadığı şeklinde gerekçelendirmişlerdir.

Çizelge 23. Yetiştiricilerin tarımsal etkinliklere katılma durumu

Katılma durumları	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Katıldım	20	27,8	19	15,7
Katılmadım	52	72,2	102	84,3
Toplam	72	%100	121	%100

4.3.5. Yetiştiricilerin Basılı Yayınlar Üye Olma Durumu

Tarımsal yayım sürecinde, kitle iletişim araçlarından biri olan basılı yayınlar, bireysel ve grup yayım metodlarını tamamlayan, destekleyen ve çiftçi kitlesinin okur yazarlık oranının arttırması yönü ile tarımsal yayım sürecinde önemli bir yayım metodudur. Basılı yayınlar bilgi arttırma, yeni teknolojilerden haberdar etme ve yeniliklere yönlendirme adına gerek yazılı gerekse görsel anlamda önemli avantajlara sahiptir (Değirmenci ve ark., 2010).

Yetiştiricilerin basılı yayınlara üye olup olmadıkları ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 24'de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 11,1'nin bir yayına üye oldukları, % 88,9'unun ise üye olmadıkları görülmektedir. Yine aynı çizelgeye göre birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin % 4,1'inin basılı bir yayına abone oldukları, % 95,9'unun ise abone olmadıkları görülmektedir. Birlik üyesi işletmeler ve üye olmayan işletmelerden basılı yayınlara abone olanların tamamı tarım ve hayvancılık konulu yayınları düzenli olarak satın aldıklarını bildirmiştir. Bu işletmeler her iki grupta az sayıda olmasına rağmen, yayınlara üye olmalarının nedenlerini katıldıkları fuar ve etkinliklerde gördükleri yayım şirketleri arasından kendi ihtiyaçlarına cevap verebilecek olan yayınları seçerek üyelik başlattıklarını beyan etmişlerdir.

Çizelge 24. Yetiştiricilerin basılı yayınlara üye olma durumu

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Üye olma durumları				
Üye	8	11,1	5	4,1
Üye değil	64	88,9	116	95,9
Toplam	72	%100	121	%100

4.4. Yetiştiricilerin Ürünleri Pazarlama Şekilleri

4.4.1. Yetiştiricilerin Hayvanlarını Pazarlama Şekli

Yetiştiricilerin hayvanlarını pazarlama şekli ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 25'de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 81,94'ü birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 93,39'u hayvanlarını kendi pazarladığı anlaşılmaktadır.

Çizelge 25. Yetiştiricilerin hayvanlarını pazarlama şekli

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Kendim satarım	59	81,94	113	93,39
Celep	11	15,28	8	6,61
Mezbaha	2	2,78	0	0
Toplam	72	%100	121	%100

4.4.2. Hayvan Başına Süt Üretim Miktarları, Sağım Yöntemleri ve Satış Fiyatları

Anket bulgularında işletme başına düşen sağmal inek ortalamalarının birlik üyesi işletmelerde 8,75 baş ortalama ile üye olmayan işletmelerden fazla olduğu görülmektedir. Birlik üyesi işletmelerin % 75' inin makinalı sağım yöntemlerini kullanması hayvan başına sağım sürelerinin kısalması adına avantaj sağlamaktadır. Bu sürenin, çoğunlukla elle sağım yapan ve üye olmayan işletmelerde daha uzun olduğu (4,53 dk.) çizelge de görülmektedir.

Sağım süresinin, sütün miktarına ve sağım yöntemine bağlı olarak değişebildiği bilinmektedir (Türkyılmaz, 2005). Bu çalışmadaki birliğe üye olmayan işletmelerin düşük verimli yerli sığırlardan oluşması bu işletmelerin mekanik yöntemler ile sağım yapma tercihlerini şekillendirmektedir.

Hayvan başına günlük süt verim değerleri tahmini, ancak gerçek ölçüm değerlerinin belirli periyotlar ile takip edilmesi ile elde edilmektedir. Bu değerler laktasyonun başlaması ile birlikte belirli süre boyunca artış göstermekte gebelik döneminin başlaması ile de kuru döneme kadar (sütün sağılmadığı gebelik sonu dinlenme dönemi-sığırlar için ortalama 90 gün) azalmaktadır. Birim hayvandan elde edilen süt miktarı genotip ve çevrenin etkisi ile değişim göstermektedir. Bakım besleme koşulları, hayvanın yaşı, doğum mevsimi ve hayvanın ırkı süt veriminde etkili temel faktörlerin başında gelmektedir (Yılmaz ve Kaygısız, 2000). Bu çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda süt verim ortalamalarına yönelik tahmini değerler sunulmaktadır (çizelge 26). Birlik üyesi işletmelerde hayvan başına süt ortalamalarının 13,15 kg, birlik üyesi olmayan işletmelerde ise 11,42 kg olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu değerler elde edilirken çalışmanın yapıldığı dönemdeki işletme başına düşen sağmal hayvan sayısı ile üretilen toplam süt miktarları dikkate alınmış ve günlük ortalamalar hesaplanarak çizelgeye aktarılmıştır. Ülkemizde siyah alaca sığırlar üzerinde yapılan çalışmalarda günlük süt verim ortalamalarının 17-22 kg arasında değişim gösterebildiği konusunda bir çok araştırma bulgusu mevcuttur (Erdem ve ark., 2007, Özkök ve Uğur, 2007). Bizim çalışmamızda elde edilen süt verim değerlerinin oldukça düşük olduğu gözlenmektedir.

Üretilen süt, satış fiyatları açısından değerlendirildiğinde birlik üyesi işletmelerin sütlerini 0,02 krş. farklı fiyata sattıkları anlaşılmaktadır. Sütün pazarlama yöntemleri sütün kg fiyatının belirlenmesinde en önemli etken faktörlerden bir tanesidir. Çaycuma İlçesi'nde süt sığırcılığı ile uğraşan yetiştiricilerin büyük çoğunluğu ürettikleri çiğ sütleri kooperatifler aracılığı ile mandıralara pazarlamaktadırlar. Süt fiyatlarının oluşmasında ise işletmelerin süt toplama merkezlerine olan uzaklığı ve üreticilerin örgütlü olup olmadığı önemli etkenlerdendir. Ayrıca birlik üyesi yetiştiriciler 2011 yılında ürettikleri çiğ sütte kg başına 0,06 krş destekleme almaktadırlar.

Çizelge 26. Hayvan başına süt üretim miktarları, sağım yöntemleri ve satış fiyatları

		Birlik üyesi	Birlik üyesi değil
İşletme başına sağılan hayvan ort.		8,75	5,06
Hayvan başına ort. sağım süresi (dk.)		3,28	4,53
İşletme başına toplam hayvan ort.		20,36	13,33
Sağım şekli %	Makine	75,00	28,93
	Elle	25,00	71,07
Hayvan başına ortalama günlük süt üretimi (lt)		13,15	11,42
Ort. satış fiyatı (TL)		0,56	0,54

4.4.3. Yetiştiricilerin Süt Ürünlerini Pazarlama Şekli

Yetiştiricilerin süt ürünlerini pazarlama şekli ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 27’de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 34,72’si, birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 44,63’ü sütünü kooperatife sattığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre kırsal kalkınma kooperatiflerinin gerek birlik üyesi gerekse üye olmayan işletmelerin ürettikleri çiğ sütün pazarlanmasında etkin rol oynadığı gözlenmektedir.

Çaycuma İlçesinde süt toplama işlemi genelde kooperatifler ve birlikler ile süt ürünleri fabrikaları vasıtasıyla soğuk zincirine tabi olarak yapılmaktadır. Söz konusu süt ürünleri fabrikaları dışında Bartın İli, Adapazarı ve çevre illerden de süt talebi olmaktadır.

Çizelge 27. Yetiştiricilerin süt ürünlerini pazarlama şekli

	ZDSYB’ne üye olan işletmeler		ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Mandıralara satarım	8	11,11	24	19,84
Kooperatife satarım	25	34,72	54	44,63
Süt sanayicilerine	19	26,39	34	28,10
Damızlık Birliği’ne satarım	20	27,78	9	7,43

Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği bölgede üretilen sütün değerlendirilmesi açısından 37,500 lt kapasiteli süt toplama ve soğutma merkezi kurarak üretilen sütün piyasada en iyi şartlarda pazarlanması konusunda yetiştiricilere hizmet

vermektedir. Birlik hem üyelerinden hemde üye olmayan yetiştiricilerden üretilen sütü satın aldığı anlaşılmaktadır.

4.4.4. Yetiştiricilerin Hayvan Gübresini Değerlendirme Şekli

Gübreyle organik maddelerin % 40-80'i dışarıya atılabilmektedir. Selülozca zengin yemlerle beslenen (kaba yem ağırlıklı) sığırlar için ise bu oran 1/3 olarak gözlenmektedir. Atılan gübre miktarı çok çeşitli faktörlerin etkisinde olduğundan sığırlarda hayvan başına günde 8-40 kg arasında değişmektedir (Alçıçek ve Demiruluş, 1994). Gelişen Türkiye tarımında da gübreden faydalanmak gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Bu durum gerek kimyasalların kullanımının azaltılması gerekse hayvansal atıkların uygun şekilde değerlendirilerek işletme maliyetlerinin azaltılması açısından önem arz etmektedir.

Yetiştiricilerin hayvan gübresini değerlendirmesi ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 28'de verilmiştir. Çizelgeden anlaşıldığı gibi birlik üyesi yetiştiricilerin % 15,3'ü hayvan gübresini sattığı, % 84,7'sinin ise hayvan gübresini tarlasına attığı anlaşılmaktadır. Aynı çizelgede birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 1,7'sinin hayvan gübresini sattığı, % 98,3'ünün ise hayvan gübresini tarlasında kullandığı görülmektedir. Araştırma bulgularına göre hayvansal atıkların başında gelen gübre, bitkisel üretimde kullanılabildiği gibi işletmeye nakit girişi sağlayacak ürün olarak da değerlendirilme imkanı bulabilmektedir. İşletmelerde biriken hayvan gübresini, seracılık, süs bitkileri üretimi, ve kompoze bahçe gübresini üretimi amacı ile çeşitli kuruluşlarca değerlendirilmek amacı ile satın alınmaktadır.

Çizelge 28. Yetiştiricilerin hayvan gübresini değerlendirme şekli

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Satıyorum	11	15,3	2	1,7
Tarlama atıyorum	61	84,7	119	98,3
Toplam	72	%100	121	%100

4.5. Yetiştirme Teknikleri

4.5.1. Süt İneğinin Kasaplık Yaşı

Yetiştiricilerin süt ineklerini ne zaman elden çıkardıkları ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 29’da verilmiştir. Yapılan çalışmaya göre birlik üyesi yetiştiricilerin % 29,2’sinin 5-8 yaşta, % 47,2’sinin 9-11 yaşta, % 23,6’sının ise 12 ve daha fazla yaşta süt ineklerini elden çıkardıkları anlaşılmaktadır. Aynı çizelgeden anlaşıldığı üzere birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 5,0’inin 5-8 yaşta, % 66,9’unun 9-11 yaşta, % 28,1’inin ise 12 ve daha fazla yaşta süt ineklerini elden çıkardıkları anlaşılmaktadır.

Çizelge 29. Süt ineğinin kasaplık yaşı

	ZDSYB’ne üye olan işletmeler		ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
5-8	21	29,2	6	5,0
9-11	34	47,2	81	66,9
12 ve daha fazla	17	23,6	34	28,1
Toplam	72	100	121	100

Süt sığırcılığında, verimli yaşam sürelerinin uzatılması ve uzun bir yetiştirme dönemi elde edilebilmesi, yetiştiricilikte kârlılık açısından önemlidir. Sütçü işletmelerde ineklerin her sene bir buzağı vermesi ve laktasyon boyunca süt vermeleri amaçlanır. Süt sığırı işletmelerinde sürü ömrünün artması, sürü yenileme maliyetlerini azaltır. Verimli dönem ne kadar uzun olursa, süt sığırından o kadar çok yararlanma şansına sahip olunacaktır (Mundan ve Karabulut, 2008).

Türkiye’de Siyah Alaca ineklerin verim potansiyellerinden yeterince yararlanılmadığı ve genç yaşta yapılan ayıklamaların fazla olduğu bilinmektedir (Kumlu ve ark.,1991). Süt sığırlarının en erken 5. laktasyondan sonra işletmeden çıkarılacak şekilde yetiştirilmesi gerektiği bildirilmektedir (Altunkaya, 1997). Hastalık veya sakatlanma gibi durumlar söz konusu olmadıkça 6–7 laktasyondan önce süt inekleri sürüden çıkarılmamalıdır. Buda hayvanın en düşük 8 yaşında olması gerektiği anlamına gelmektedir.

Bu çalışmada birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin çoğunlukla hayvanlarını 9-11 yaş dönemine kadar ellerinde tuttıkları görülmektedir. Süt ineklerini erken dönemde kesime gönderen yetiştiricilerin sayısı ise birlik üyesi işletmelerde daha yüksektir (% 29,2). Yetiştiriciler, erken yaşta sürüden çıkarılan hayvanlarda mastitis ve döl tutma problemleri yaşandığını ile getirerek genellikle mecburiyetten kaynaklanan bir durum olduğunu beyan etmişlerdir.

4.5.2. Ahır Temizliğinde Ne Kullanıldığı

Çiftçilerin ahır temizliğinde ne kullandığı ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 30’da verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 73,6’sının ahır temizliğinde kireç kullandığı, % 18,1’inin dezenfektan kullandığı, % 8,3’ünün hiçbirşey kullanmadığı buna karşılık birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 96,7’sinin kireç kullandığı, % 0,8’inin dezenfektan kullandığı, % 2,5’inin hiç birşey kullanmadığı anlaşılmaktadır.

Çizelge 30. Ahır temizliğinde ne kullanıldığı

	ZDSYB’ne üye olan işletmeler		ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Kireç	53	73,6	117	96,7
Dezenfektan	13	18,1	1	0,8
Hiç bir şey kullanmıyorum	6	8,3	3	2,5
Toplam	72	%100	121	%100

Hayvan barınaklarının dezenfeksiyonunda toz kireç kullanımı yaygın olarak kullanılan en ucuz yöntemlerden biridir. Dezenfektan olarak yapay kimyasalların kullanımı, maliyetleri açısından daha az tercih edilse de özellikle kapalı sistem barınaklarda etkinlik açısından daha yaygın kullanım olanağı bulmakta ya da gerekli görüldüğünde veteriner hekimlerce tavsiye edilmektedir. Çanakkale ilinde yapılan bir çalışmada Savran (2003), sığır işletmelerinin dezenfeksiyonunda kireç kullanımının % 60 oranında yaygın şekilde görüldüğünü, buna karşılık hiçbir dezenfeksiyon işlemi uygulamayanların oranının ise % 10 düzeyinde olduğunu bildirmektedir. Bizim çalışmamızda dezenfeksiyon yapmayanların

oranlarının daha düşük olduğu gözlenmektedir.

4.5.3. Sağım Temizliğinde Ne Kullanıldığı

Sürülerde enfeksiyon oluşumlarını azaltmaya yönelik uygulamaların başında sağım temizliği yer almaktadır. Sağım temizliğinde temel amaç özellikle meme başı uçlarındaki patojen mikroorganizma yoğunluğunu en aza indirmek ve mikroorganizmaların bir memeden diğerine bulaşmasını engellemektir. Sağım hijyen uygulamalarında ilk basamak memelerin sağım öncesi temizliğidir. Sağım öncesi meme temizliği, meme başlarını yıkama ve kağıt havluyla kurulama, dezenfektanlı çözeltilere daldırılmış ayrı bez veya kağıt havluyla temizleme ve kurulama, meme başlarının dezenfektanlı çözeltiye daldırılması ve kağıt havluyla kurulaması gibi değişik uygulamaları içermektedir (Blowey ve Edmondson, 1996). Sağım temizliğinde gerek meme temizliği gerekse sağım ekipmanlarının dezenfeksiyonu işletmedeki hayvanların sağlığı ve ürün kalitesi için önem taşımaktadır.

Çizelge 31. Sağım temizliğinde ne kullanıldığı

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Dezenfektan	62	86,1	111	91,7
Hiç bir şey kullanmıyorum	10	13,9	10	8,3
Toplam	72	%100	121	%100

Bu çalışmada sağım temizliğinde ne kullanıldığı ile ilgili araştırma bulguları Çizelge 31'de verilmiştir. Bu araştırmaya göre birlik üyesi işletmelerin % 86,1'nin sağım temizliğinde dezenfektan kullandığı, % 13,9'unun ise sağım temizliğinde hiçbirşey kullanmadığı anlaşılmaktadır. Aynı çizelgeden birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 91,7'sinin sağım temizliğinde dezenfektan kullandığı, % 8,3'ünün ise sağım temizliğinde hiçbirşey kullanmadığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre sağım temizliğine dikkat etmeyen yetiştiricilerin azınlıkta olduğu görüldüğü de söz konusu işletmelerde mastitis gibi sorunların yaşanma riski çok yüksektir.

4.5.4. Barınak Temizliğinin Hangi Sıklıkta Yapıldığı

Barınak temizliğinin hangi sıklıkta yapıldığı ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge

32’de verilmiştir. Birlik üyesi işletmelerin % 88,9’unun her hafta barınak temizliği yaptığı, % 11,1’inin ise ayda bir barınak temizliği yaptığı anlaşılmaktadır. Yine aynı çizelgeye göre birlik üyesi olmayan çiftçilerin ise % 86,8’inin her hafta barınak temizliği yaptığı, % 12,4’ünün ayda bir barınak temizliği yaptığı, % 0,8’inin ise altı ayda bir barınak temizliği yaptığı anlaşılmaktadır. Çalışmaya konu olan işletmelerde düzenli olarak barınak temizliği yapılması işletme sahiplerinin barınak hijyenine önem verdiğinin en önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilebilir.

Çizelge 32. Barınak temizliğinin hangi sıklıkta yapıldığı

	ZDSYB’ne üye olan işletmeler		ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Her hafta	64	88,9	105	86,8
Ayda bir	8	11,1	15	12,4
Altı ayda bir	0	0	1	0,8
Toplam	72	%100	121	%100

4.5.5. Hayvan Barınaklarının Yerleşim Durumu

Hayvan barınakları ve atık depolama yapılarının planlanmasında en önemli kriterlerden biri yer seçimidir. Barınaklar yerleşim yerinden, göl ve benzeri su kaynaklarından, işletme içerisinde bulunan su şebekelerinden yeterince uzakta olmalıdır. Hayvancılık işletmelerinin yerleşim bölgelerinden en az 500 m, göl ve benzeri su kaynaklarından en az 300 m, sulama ve drenaj kanallarından en az 100 m, su sağlayan sıhhi tesisatlardan ise en az 30 m uzakta kurulması önerilmektedir. Rüzgar yönü, hızı, nem, sıcaklık ve diğer meteorolojik etmenler mevcut su kaynaklarının kirlenmesine bağlı olarak koku yayılmasına, görüntü ve çevre kirliliğinin oluşmasına neden olabilmektedir. (Gür, 1993; Alagöz ve ark., 1996; Mutlu, 1999).

Bu çalışmada işletmelerin çoğunlukla yerleşim yerlerinin dışında bulunduğuna yönelik bulgular elde edilmiştir (Çizelge 33).

Çizelge 33. Hayvan barınaklarının yerleşim durumu

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Yerleşkeden ayrı yerde	58	80,6	93	76,9
Yerleşke ile aynı yerde	14	19,4	28	23,1
Toplam	72	%100	121	%100

4.5.6. Rasyon, Kuru Madde, Enerji Gibi Kavramlara Dikkat Edilip Edilmemesi

Çiftlik hayvanlarında verimliliği etkileyen en önemli faktörlerden birtanesi de besleme uygulamalarıdır. Özellikle süt sığırlarında gebelik döneminde rasyonun besin madde içeriği, gerek yavru gelişimi gerekse doğum sonrası süt verimi ile doğrudan ilişkilidir. Laktasyon döneminde hayvanlara sunulan rasyonların kaba/kesif yem oranı ve yapısı hayvanın ihtiyaç duyduğu kuru madde ve enerjinin sağlanabilmesi adına dikkat edilmesi gereken hususların başında gelmektedir. Yüksek süt verimine sahip hayvanlarda yetersiz ve dengesiz beslemeye bağlı olarak bir çok sağlık problemi ve ekonomik kayıplar yaşanabilmektedir (Görgülü ve ark., 2011).

Çizelge 34. Rasyon, kuru madde, enerji gibi kavramlara dikkat edilip edilmemesi

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	42	58,3	23	19,0
Hayır	30	41,7	98	81,0
Toplam	72	%100	121	%100

Çalışmada çiftçilerin rasyon, kuru madde ve enerji gibi kavramlara dikkat edip etmemeleri ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 34'de verilmiştir. Birlik üyesi çiftçilerin % 58,3'ünün bunlara dikkat ettiği buna karşılık birlik üyesi olmayan çiftçilerin ise % 81,0'lik kısmının dikkat etmediği anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre birlik üyesi

işletmelerin hayvan besleme konusunda daha duyarlı olduğu gözlenmektedir.

4.5.7. İşletmelerde Yetiştirilen Yem Bitkileri

Süt üretiminde en önemli girdiyi yem oluşturmaktadır. İthal edilen yem hammaddelerinin fiyatlarının yüksek olması da süt üretiminde maliyeti artıran unsurlardan biridir. Maliyetleri azaltıcı tedbirlerin alınması sektörde üretimin devamlılığı ve yetersiz tüketim miktarlarının artması açısından önemlidir. Yem masraflarının değişen masraflar içindeki payına yönelik olarak yapılan çalışmalarda, Aktürk ve arkadaşları (2005) Gökçeada'da % 87.5, Çanakkale Biga'da (2010) % 71.3 olduğuna dair bulgular elde etmişlerdir. Bu nedenle süt sığırcılığı ile uğraşan çiftçilerin maliyetleri azaltarak karlılığı artırma amacı ile yem bitkisi yetiştiriciliğine önem vermeleri büyük önem taşımaktadır. Çizelge 35' de birlik üyesi ve birlik üyesi olmayan işletmelerde yetiştirilen yem bitkileri ve ekim alanlarına yönelik bilgiler sunulmaktadır. Çizelgeye göre birlik üyesi yetiştiricilerin kaba yem üretimine yüksek düzeyde önem verdikleri yonca, fiğ, yulaf ve silajlık mısır ekim oranlarına bakılarak söylenebilir.

Çizelge 35. İşletmelerde yetiştirilen yem bitkileri

ZDSYB'ne üye olan işletmeler					ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler			
	İşletme sayısı	%	Ekilen alan (da)	Ekim ortalaması (da)	İşletme sayısı	%	Ekilen alan (da)	Ekim ortalaması (da)
Buğday	51	70,83	1202	23,57	114	94,21	2343	20,55
Arpa	8	11,11	75	9,38	4	3,31	16	4,00
Yonca	46	63,89	360	7,83	30	24,79	154	5,13
Fiğ	56	77,78	634	11,32	57	47,11	395	6,93
Yulaf	58	80,56	607	10,47	58	47,93	360,5	6,22
Silajlık mısır	54	75,00	969	17,94	27	22,31	336	12,44
Diğer	15	20,83	91	6,07	7	5,79	61	8,71

4.5.8. Silaj Yapımı

Sığır besiciliğinde, karlılığın birçok faktör tarafından etkilendiği bilinmektedir. Toplam giderler içindeki oranı % 70-80'lere kadar çıkabilen yem giderleri, en önemli

üretim gideridir. Silajlar, suca zengin kaba yemlerdir ve özellikle mısır, silaj yapımına en uygun ve en çok tercih edilen bir bitkidir. Yem değeri bakımından bir dekardan elde edilen 8-9 ton mısır silajı, yaklaşık 2.5 ton arpaya eşdeğerdir. Bu haliyle, mısır silajı, besicilikte hiçbir ilave yem vermeden günlük 600-700 g ağırlık artışı sağlayabilmektedir. Sığır besiciliğinin silaja dayalı yapılması, hem yetiştirici hem de ülke ekonomisi açısından yararlı bir uygulamadır (Yaylak ve Alçilek, 2003).

Çizelge 36. Silaj yapımı

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	44	61,1	19	15,7
Hayır	28	38,9	102	84,3
Toplam	72	%100	121	%100

Yetiştiricilerin silaj yapması ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 36'da verilmiştir. Birlik üyesi olan yetiştiricilerin % 61,1'i silaj yaptıkları, % 38,9'u silaj yapmadıkları anlaşılmaktadır. Yine aynı çizelgeden birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin % 15,7'sinin silaj yaptıkları, % 84,3'ünün ise silaj yapmadıkları anlaşılmaktadır. Bulgular neticesinde birlik üyesi işletmelerde silaj yapımının yoğunlukta olduğu gözlenmektedir.

4.5.9. Hayvan Yetiştiriciliğinde Kaç Saat Çalıştıkları

Yetiştiricilerin hayvancılık faaliyetinde günün kaç saati çalıştıkları ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 37'de verilmiştir. Buna göre birlik üyesi yetiştiricilerin % 59,72'si 0-5 saat, % 30,56'sı 6-8 saat, % 9,72'si 9-12 saat çalıştıkları görülmektedir. Birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 65,29'u 0-5 saat, % 22,31'i 6-8 saat, % 12,40'ı 9-12 saat çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Hayvancılık işletmeleri içerisinde özellikle süt sığırları yetiştiriciliğinin yapıldığı işletmelerde yemleme, sağım, altlık temizleme gibi rutin işler gün içerisinde iki defa olmak üzere sabah ve akşam saatlerinde yapılmaktadır. Bu süreç işletmedeki hayvan sayısına, iş gücüne ve sağımın mekanik yollarla yapılıp yapılmadığına bağlı olarak değişim gösterebilir. Mekanik yolla yapılan sağılarda hayvan başına sağım için harcanan süre

ortalama 5,7 dakika sürmektedir (Türkyılmaz, 2005). Bu çalışmada birlik üyesi işletmelerin % 75'inin sağımı makina ile yaptığı (çizelge 26) bilinmektedir. Birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan işletmelerin harcadıkları zaman her ne kadar birbirine yakın değerler gibi gözüksede birliğe üye işletmelerin hayvanlarının aynı genotipe sahip süt sığırlarından oluştuğu unutulmamalıdır. Birliğe üye olmayan işletmelerde ise ağırlıklı olarak düşük verimli yerli genotipler bulunmaktadır.

Çizelge 37. Hayvan yetiştiriciliğinde kaç saat çalıştıkları

Saat	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
0-5	43	59,72	79	65,29
6-8	22	30,56	27	22,31
9-12	7	9,72	15	12,40
Toplam	72	100	121	100

4.5.10. Hayvansal Üretim Faaliyetinde İşçi Çalıştırılması

Yetiştiricilerin hayvansal üretimde işçi çalıştırması ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 38'de verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 16,67'si işçi çalıştırdıklarını, % 83,33'ü işçi çalıştırmadıklarını belirtmişlerdir. Aynı çizelgeden birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin % 1,65'inin işçi çalıştırdığı, % 98,35'inin ise işçi çalıştırmadığı anlaşılmaktadır. Anket verilerinden elde edilen bulgular doğrultusunda birlik üyesi olan ve birlik üyesi olmayan işletmelerin büyük çoğunluğunun, işletmelerin ihtiyaç duyduğu işgücünü aile işgücünden karşıladığı görülmektedir.

Çizelge 38. Hayvansal üretim faaliyetinde işçi çalıştırılması

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	12	16,67	2	1,65
Hayır	60	83,33	119	98,35
Toplam	72	100	121	100

4.5.11. Devletten Tarımsal Destek Alınması

Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde destekler, anaç sığır desteği, buzağı desteği, suni tohumlama desteği, çiğ süt ve et desteklemeleri başlıkları altında toplanmaktadır. Bunun yanında bitkisel üretime yönelik olarak da bir çok ürün desteği mevcuttur. Yetiştiricilerin bu desteklemelerden faydalanabilmesi adına yetiştirici birlikleri, üretici birlikleri ve tarımsal amaçlı kooperatiflerden birine üye olma zorunluluğunun yanı sıra gerekli belge ve dökümanları, her yıl bakanlıkça resmi gazetede yayınlanan ‘‘Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkındaki Uygulama Esasları Tebliği’’nde belirtilen süreler içerisinde her yıl düzenli olarak üyesi bulunduğu kuruma teslim etmesi gerekmektedir. Söz konusu Tebliğ’de belirtilen uygulamaları yerine getirmeyen yetiştiriciler desteklemelerden faydalanamamaktadır.

Yetiştiricilerin devletten tarımsal destek alması ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 39’da verilmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 90,3’ünün destek aldığı, % 9,7’sinin destek almadığı anlaşılmaktadır. Birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 91,7’sinin destek aldığı, % 8,3’ünün destek almadığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulguları neticesinde bazı yetiştiricilerin destek ödemelerinden yararlanamadıkları gözlenmektedir. Elde edilen anket bulgularına göre bu yetiştiricilerin üyesi bulunduğu birlik ya da kooperatiflere uğramayan ya da desteklemeler ile ilgili sorumlulukları yerine getirmeyen yetiştiriciler olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 39. Devletten tarımsal destek alınması

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Alıyorum	65	90,3	111	91,7
Almıyorum	7	9,7	10	8,3
Toplam	72	%100	121	%100

4.5.12. Devlet Desteğinin Yeterli Bulunup Bulunmaması

Yetiştiricilerin devlet desteğini yeterli bulup bulmamaları ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 40'da verilmiştir. 'Devlet desteğini yeterli buluyor musunuz?' sorusu devletten tarımsal destek alan ve birlik üyesi 65 kişiye, birlik üyesi olmayan ve destek alan 111 kişiye sorulmuştur. Çizelgeden de anlaşıldığı gibi birlik üyesi yetiştiricilerin % 27,7'si devlet desteğini yeterli bulmuş, % 72,3'ü ise devlet desteğini yeterli bulmamıştır. Birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 13,5'i devlet desteğini yeterli bulmuş, % 86,5'i devlet desteğini yeterli bulmamıştır. Çalışmada genel olarak yetiştiriciler tarafından, devletten gelen destek ödemelerinin yetersiz görüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 40. Devlet desteği yeterli bulunuyor mu

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	18	27,7	15	13,5
Hayır	47	72,3	96	86,5
Toplam	65	%100	111	%100

4.5.13. Hayvancılık Yapmaktan Memnun Olup Olmadıkları

Bu çalışmada yetiştiricilerin hayvancılık yapmaktan memnun olup olmadıkları ile ilgili araştırma sonuçları Çizelge 41'de verilmiştir. Araştırma bulgularına göre birlik üyesi yetiştiricilerin % 81,9'u yaptıkları işten memnun oldukları, % 18,1'inin ise memnun

olmadıkları anlaşılmaktadır. Birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 95,0'inin hayvancılık yapmaktan memnun oldukları, % 5,0'inin memnun olmadıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Anket verilerine göre yaptıkları işten memnun olmayan yetiştiricilerin ortak sorunları arasında, düşük ürün fiyatları, yem maliyetleri ve kredi kullanım imkanlarının yetersizliklerinden şikayetçi olmaları dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra hayvancılığı mecburiyetten yapmak zorunda olan yetiştiricilerinde bu sektörde mutlu olmadıkları anket verilerinde elde edilen bulgular arasında yer almaktadır.

Çizelge 41. Hayvancılık yapmaktan memnun olup olmadıkları

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	59	81,9	115	95,0
Hayır	13	18,1	6	5,0
Toplam	72	%100	121	%100

4.5.14. İşletmeler ile İlgili Sorunlar

Yetiştiricilerin işletmeleri ile ilgili sorunlar konulu araştırma sonuçları Çizelge 42'de verilmiştir. Birlik üyesi olan ve olmayan yetiştiricilerin benzer sorunlara sahip oldukları görülmektedir. Birlik üyesi olan yetiştiricilerin % 66,7'si en büyük sorunlarının düşük ürün fiyatı sıkıntısı olduğunu belirtirken, birlik üyesi olmayan işletmelerin ise % 64,5'i de en büyük sorunlarının düşük ürün fiyatı sıkıntısı olduğunu bildirmektedirler. Yine ikinci en büyük sıkıntılarının yüksek girdi fiyatları olduğunu söyleyen birlik üyesi ve birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin oranı ise sırasıyla % 19,4 ve % 19,0'dur.

Hayvansal üretimde ekonomik karlılık ve sürdürülebilirliğin sağlanması, elde edilen ürün miktarının en düşük maliyette üretilmesi ve uygun fiyatlarda pazarlanabilme olanakları ile ilişkilidir. Ülkemizde süt ve et fiyatlarının belirlenmesinde sanayicinin etkisi büyüktür.

İşletme ölçeklerinin büyüklüğünde karlılık ile doğrudan ilişkili faktörler arasındadır. Üretim ölçeğinin büyütülmesinin önünde duran engellerin başında sermaye yetersizliği gelmektedir. Sermaye yetersizliği yem girdi fiyatlarının uygun olduğu dönemlerde toptan

ve görelî olarak ucuz satın alınmasını engellemekte ve üretim maliyetlerini yükseltmektedir. Başta yem girdisi olmak üzere, üretimde kullanılan girdilerin küçük parçalar halinde satın alınması zaman kayıplarına da yol açmaktadır. Başarılı üreticilere süt sığırcılığını teşvik edecek ve teknik kontrolü sağlayacak şekilde kaynak kolaylığının sağlanması önem arz etmektedir (Dedeoğlu, 2005).

Çizelge 42. İşletmeler ile ilgili sorunlar

Sorunlar	ZDSYB'ne üye olan işletmeler		ZDSYB'ne üye olmayan işletmeler	
	Sayı	%	Sayı	%
Düşük ürün fiyatı	48	66,7	78	64,5
Kredi sorunu	6	8,3	13	10,74
Eğitim-sağlık	3	4,2	5	4,1
Yüksek girdi fiyatları	14	19,4	23	19,0
Mera sorunu	1	1,4	2	1,6
Toplam	72	%100	121	%100

4.5.15. Üyelerle Damızlık Birliği İlişkisi

8 Nisan 2011 tarihli 27899 sayılı resmi gazete yayınlanan İslah Amaçlı Hayvan Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkındaki Yönetmelik gereği yetiştirici birliklerinin görev ve sorumlulukları, üyeleri arasında dayanışmayı sağlamak, mesleki eğitimlerini vermek, ön soykütüğü, soy kütüğü ve döl kontrolü faaliyetlerini yürütmek, üyelerine suni tohumlama hizmeti vermek, ucuz yem girdileri temininde yardımcı olmak, hayvan ve ürün satışlarında yardımcı olmak, fuar vb. aktivitelere katılmalarını sağlamak, projeler ve ıslah çalışmalarını yürütmek gibi faaliyetler olarak sıralanmaktadır (Anonim, 2011c). Ancak ülkemizde faaliyet gösteren tarımsal kooperatif ve birliklerin gerek alt yapı eksiklikleri gerekse maddi imkansızlıklardan dolayı bir çok asıl görevlerini yerine getiremedikleri bilinmektedir (Çetin, 1997).

Bu çalışmada birlik üyesi olan yetiştiricilere ZDSYB'nin görev ve hizmetleri hakkında bazı sorular yöneltilmiştir. Elde edilen anket bulguları çizelge 43' de verilmektedir. Çizelgeden de anlaşılacağı üzere birliğin yürütmekte olduğu çalışmalardan

memnun olan yetiştiriciler olmasına rağmen bir çok birlik üyesi yetiştiricinin bu faaliyetleri yetersiz bulduğu ve birlik hizmetlerinden faydalanamadıklarına ilişkin görüş ortaya koyduğu görülmektedir.

Süt sığırı yetiştiren bir yetiştirici, ancak gerekli kayıtları tutması halinde işletmesini planlama, değerlendirme, aksayan yanları görüp düzeltme imkanına kavuşabilir. Bunu amaçlayan yetiştiricilerin, her bir hayvanına yaptığı harcamaları (yem, tedavi, aşı, tohumlama, işçilik, barınak vb.) ve her bir hayvanından elde ettiği geliri (süt, yavru, et vb.) kayıt etmeleri gerekir. Yetiştirici, aylık veya yıllık aralıklarla bu kayıtları değerlendirmeli, zarara neden olan unsurları belirlemelidir. Bir çok yetiştirici örneğin, 2 yıl gebe kalmayan bir ineği halen işletmede tutmakta; günlük süt verimi 25 kg olan bir inekle 10 kg olan bir ineği aynı yapıda ve miktarda yemle beslemekte; tecrübeli ve becerikli bakıcı ile diğerleri arasında farkı görememektedir. Dolayısıyla kayıpları artmakta, kazanç yerine çoğunlukla zararlarla karşılaşmaktadır.

Kısaca; süt sığırı yetiştiriciliğinden kazanç uman yetiştiricilerin düzenli bir şekilde kayıt tutması ve bu kayıtları kullanması, herşeyden önce kendi yararlarıdır (Kumlu, 1999). Yaptığımız çalışmada birlik üyelerinin %70,8'inin birliğe üye olmadan önce kayıt tutmadıkları görülmektedir

Çizelge 43. Üyelerle damızlık birliği ilişkisi

	ZDSYB'ne üye olan işletmeler			
	EVET		HAYIR	
	Sayı	%	Sayı	%
Birliğin veteriner hizmetlerinden memnun musunuz?	15	20,8	57	79,2
Birliğin faaliyetlerden memnun musunuz?	33	45,8	39	54,2
Birliğin eğitim çalışmalarına katıldınız mı?	21	29,2	51	70,8
Birliğe üye olduktan sonra geliriniz de bir artış oldu mu?	19	26,4	53	73,6
Birliğe üye olmadan önce kayıt tutuyor muydunuz?	21	29,2	51	70,8
Birliğe üye olduktan sonra teknoloji kullanımınızda bir artış oldu mu?	21	29,2	51	70,8
Birliğe üye olduktan sonra üretiminizde bir verim artışı oldu mu?	18	25,0	54	75,0

4.5.16. Yetiştiricilerin Birlik Üyesi Olmama Sebepleri

Çalışmada birlik üyesi olmayan yetiştiricilere birliğe üye olmama sebepleri sorulmuştur. Elde edilen bulgular çizelge 44’de verilmektedir. Yetiştiricilerin % 68,6’sının birlik üyesi olmama sebebini bilgisi olmadığı, % 9,9’unun hayvan sayısının yetersiz olduğu, % 9,9’unun kayıt ücretini yüksek bulduğu, % 5,8’inin birliğin faydasına inanmadığı için birliğe üye olmadığı anlaşılmaktadır. Yine çizelgeye göre yetiştiricilerin % 5,8’inin üye olmak istediği anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen anket bulgularına göre birlik üyesi olmayan yetiştiriciler çoğunlukla ZDSYB ve birliğin faaliyetlerinden haberlerinin olmadığını, kayıt için ne yapmaları gerektiğini bilmediklerini ya da üye olmanın onlara ne gibi fayda getireceğinden haberdar olmadıklarını belirtmektedir. Birlik üye sayısının artırılması amacı ile tanıtım faaliyetlerinin ve üreticilerle kurulacak diyalogun önemli olduğu bu nedenle söz konusu birliğin tanıtımına yönelik faaliyetlerde eksikliklerin olabileceği anlaşılmaktadır.

Çizelge 44. Yetiştiricilerin birlik üyesi olmama sebepleri

ZDSYB’ne üye olmayan işletmeler		
	Sayı	%
Bilgin yok	83	68,6
Hayvan sayım yeterli değil	12	9,9
Kayıt ücreti yüksek	12	9,9
Faydasına inanmıyorum	7	5,8
Üye olacak	7	5,8
Toplam	121	%100

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Araştırma Sonuçları

Bu çalışmada Zonguladak ili Çaycuma ilçesi ve köylerinde ikamet eden ZDSYB üyesi ve üye olmayan bazı işletmelerde yetiştiricilik kriterlerinin yanı sıra ekonomik ve sosyal yönden mevcut durumları üzerinde birlik üyeliğinin etkili olup olmadığı araştırılmış ve araştırma sonuçları aşağıda verilmiştir.

- İşletme başına nüfus, birlik üyesi işletmelerde 4,58, birlik üyesi olmayan işletmelerde ise 4,41'dir.
- İşletmelerde okur yazarlık oranı %100'dür.
- DSYB üyesi olan ve DSYB üyesi olmayan işletme sahiplerinin büyük çoğunluğu 41-55 yaş grubu yetiştiricilerden oluşmaktadır.
- Araştırma bulguları neticesinde, Çaycuma ilçesindeki sığır işletmelerinin yapısının küçük ve orta ölçekli aile işletmelerinden oluştuğu gözlenmiş, işletmelerin ihtiyaç duyduğu işgücünün ise aile işgücünden karşılandığı tespit edilmiştir.
- Bulgulara göre, birlik üyesi yetiştiriciler ile üye olmayan yetiştiriciler arasında eğitim ve sosyal yönden farklılıklar olduğu gözlenmiştir.
- Birlik üyesi ve birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin tarımsal yeniliklerin takibi açısından önem taşıyan fuar ve etkinliklere olan ilgilerinin yetersiz olduğu ve görsel yayınlardan yeteri kadar faydalanamadıkları sonucuna varılmıştır.
- Birliğe üye olunmasında tarımsal desteklemelerin en etkin role sahip olduğu ve yetiştiriciler tarafından birliklerin destekleme veren kuruluşlar olarak algılandığı anlaşılmaktadır.

- Yetiştiricilik yönü açısından bakım ve besleme uygulamaları gibi faaliyetlerde birlik üyelerinin daha bilinçli olduğu özellikle girdi maliyetlerini azaltma ve karlılığı artırma adına yem bitkisi yetiştiriciliğinin üye işletmelerde yaygın olarak yapıldığı gözlenmiştir. Bu doğrultuda üye işletmelerin hayvan başına elde ettikleri üretim değerlerinin ve süt satış değerlerinin üye olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Birlik üyesi ve birlik üyesi olmayan işletmelerde ortak temel sorunların başında ürün fiyatlarının düşük olması buna karşılık girdi maliyetlerin çok yüksek olması ve tarımsal kredi imkanlarından yeterli düzeyde yararlanamama gibi olumsuzluklar ön plana çıkmaktadır.
- Birlik üyesi olan (% 72,3) ve birlik üyesi olmayan (% 86,5) yetiştiricilerin büyük bir bölümü tarımsal desteklemelerin yeterli seviyede olmadığını dile getirmektedirler.
- Zonguldak İlinde mevcut bulunan 128 353 adet büyük baş hayvandan 3 862 adet hayvanın kaydı ZDSYB’de tutulmaktadır.
- İşletme başına sağılan hayvan sayısı birlik üyesi işletmelerde 8,75, birlik üyesi olmayan işletmelerde ise 5,06 olarak bulunmuştur.
- İşletme başına işlenen arazi genişliği yoğun olarak 1 ile 20 dekar arasında olduğu görülmektedir. Bu oran birlik üyesi işletmelerde % 40,27, birlik üyesi olmayan işletmelerde ise % 47,93’dir.
- Yetiştiricilerin sahip oldukları alet ve ekipman sayılarına bakıldığında 5 ve daha fazla alet ve ekipmana sahip olanların oranı birlik üyesi yetiştiricilerde % 44,4, birlik üyesi olmayan işletmelerde ise bu oran % 47,1’dir.
- Birliğe üye olan yetiştiricilerin % 5,6’sı sadece hayvansal üretim, % 94,4’ü ise bitkisel ve hayvansal üretimi birlikte yaptıklarını belirtmişlerdir. Birliğe üye

olmayan yetiştiricilerin ise tamamı (% 100) hem bitkisel he de hayvansal üretimi birlikte yaptıklarını belirtmişlerdir.

- Birlik üyesi yetiştiricilerin % 31,9'unun, birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise sadece % 4,1'inin aylık kazancının 2000 TL ve üzerinde olduğu görülmektedir.
- Birlik üyesi yetiştiricilerin % 98,61'inin birliğe üye olmalarındaki ilk önceliklerinin desteklerden faydalanabilmek olduğu anlaşılmaktadır.
- Birlik üyesi yetiştiricilerin % 90,3'ünün destek aldığı, % 9,7'sinin destek almadığı anlaşılmaktadır. Birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 91,7'sinin destek aldığı, % 8,3'ünün destek almadığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulguları neticesinde bazı yetiştiricilerin destek ödemelerinden yararlanamadıkları gözlenmektedir.
- İşletmeler için il ve ilçe tarım müdürlükleri bilgi kaynağı olarak hala önemini korumaktadır. Birlik üyesi işletmelerin % 77,78'i birlik üyesi olmayan işletmelerin ise % 69,42'si il ve ilçe müdürlüklerini yetiştiricilik için bilgiyi sağlama yolu olarak kullandıkları anlaşılmaktadır.
- Elde edilen bulgulara göre yetiştiricilerin tarımla ilgili kuruluşlara daha çok ihtiyaç duydukları zamanlarda uğradıkları görülmektedir. Birlik üyesi işletmelerin % 36,1'i, birlik üyesi olmayan işletmelerin ise % 47,1'i bu kuruluşlara ihtiyaç duyduklarında uğradıkları görülmektedir.
- Yetiştiricilerin hayvanlarını daha çok kendileri pazarladıkları ortaya çıkmaktadır. Bu oran birlik üyesi işletmelerde % 81,94, birlik üyesi olmayan işletmelerde ise % 93,39'dur.
- Birlik üyesi işletmelerin % 75'i, birlik üyesi olmayan işletmelerin ise % 28,93'ü sağımı makine ile yaptıkları görülmektedir.

- Ülkemizde siyah alaca sığırlar üzerinde yapılan çalışmalarda günlük süt verim ortalamalarının 17-22 kg arasında değişim gösterebildiği konusunda bir çok araştırma bulgusu mevcuttur (Erdem ve ark., 2007, Özkök ve Uğur, 2007). Bizim çalışmamızda elde edilen süt verim değerlerinin oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Hayvan başına ortalama günlük süt verimi birlik üyesi işletmelerde 13,15 lt, birlik üyesi olmayan işletmelerde ise 11,42 lt olarak bulunmuştur.
- Bölgede üretilen çiğ sütün pazarlanmasında ise en aktif rolü kooperatiflerin üstlendiği gözlenmiştir. Birlik üyesi yetiştiricilerin % 34,72'si, birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 44,63'ü sütünü kooperatife sattığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre kırsal kalkınma kooperatiflerinin gerek birlik üyesi gerekse üye olmayan işletmelerin ürettikleri çiğ sütün pazarlanmasında etkin rol oynadığı gözlenmektedir.
- Birlik üyesi işletmelerin % 86,1'nin, birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin ise % 91,7'sinin sağım temizliğinde dezenfektan kullandığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre sağım temizliğine dikkat etmeyen yetiştiricilerin azınlıkta olduğu görülse de söz konusu işletmelerde mastitis gibi sorunların yaşanma riski çok yüksektir.
- Birlik üyesi çiftçilerin % 58,3'ünün rasyon, kuru madde, besleme ve enerji gibi kavramlara dikkat ettiği buna karşılık birlik üyesi olmayan çiftçilerin ise % 81,0'lik kısmının dikkat etmediği anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre birlik üyesi işletmelerin hayvan besleme konusunda daha duyarlı olduğu gözlenmektedir.
- Birlik üyesi olan ve olmayan yetiştiricilerin benzer sorunlara sahip oldukları görülmektedir. Birlik üyesi olan yetiştiricilerin % 66,7'si en büyük sorunlarının düşük ürün fiyatı sıkıntısı olduğunu belirtirken, birlik üyesi olmayan işletmelerin ise % 64,5'i de en büyük sorunlarının düşük ürün fiyatı sıkıntısı olduğunu bildirmektedirler. Yine ikinci en büyük sıkıntıların yüksek girdi

fiyatları olduğunu söyleyen birlik üyesi ve birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin oranı ise sırasıyla % 19,4 ve % 19,0'dur.

- Yetiştiricilerin % 68,6'sının birlik üyesi olmama sebebini bilgisi olmadığı, % 9,9'unun hayvan sayısının yetersiz olduğu, % 9,9'unun kayıt ücretini yüksek bulduğu, % 5,8'inin birliğin faydasına inanmadığı için birliğe üye olmadığı anlaşılmaktadır. Yine çizelgeye göre yetiştiricilerin % 5 ,8'inin üye olmak istediği anlaşılmaktadır.

5.2. Çözüm Önerileri

- Araştırma bulguları neticesinde bazı yetiştiricilerin destek ödemelerinden yararlanamadıkları gözlenmektedir. Elde edilen anket bulgularına göre bu yetiştiricilerin üyesi bulunduğu birlik ya da kooperatiflere uğramayan ya da desteklemeler ile ilgili sorumlulukları yerine getirmeyen yetiştiriciler olduğu anlaşılmaktadır.
- Birlik üyesi işletmelerin tarımsal desteklemeler konusunda bilinçlendirilmesi ve bu açıdan üyeler ile birlik arasındaki iletişimin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim birliğin faaliyetlerine yönelik olarak bir çok eksikliğin beyan edildiği anket bulgularında kurumun görevleri ve mevcut durumda yapabilecekleri hizmetler konusunda tüm yetiştiricilere kendini ifade etmeye ihtiyaç duyduğu kanısına varılmaktadır. Bu doğrultuda birliğin eğitim ve yayım çalışmalarına ağırlık vermesi faydalı olacaktır.
- Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en etkili yolu kırsal kesimin örgütlenmesinden geçtiği unutulmamalıdır. Tarım politikalarını oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek, pazarda etkin olabilmek, çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek, ancak örgütsel güçle yani örgütlü üreticilerle olabilecektir.

- Birlik üyesi ve birlik üyesi olmayan yetiştiricilerin hayvan başına ortalama süt verimi oldukça düşük düzeydedir. Süt verimi konusunda birliğin üye olan işletmelere, süt üretimin önemi konusunda bilgilendirme toplantılarına ve eğitime ağırlık vermesi gerekmektedir.
- Birliğin tanıtım faaliyetlerine ağırlık vermesi gerekmektedir. Çünkü birlik üyesi olmayan işletmelerin % 68,6'sının birliğin faaliyetlerinden haberdar olmadıkları anlaşılmaktadır.
- Birliğin ilk yıllarında birliğe üye olma oranının yüksek olduğu sonraki yıllarda ise üye olmanın azaldığı görülmektedir. Buradan da birliğin tanıtım faaliyetlerine ağırlık vermesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.
- Yetiştiricilerden sadece % 25,0'i birliğe üye olduktan sonra üretiminde verim artışı olduğunu beyan etmişlerdir. Yetiştiricilerden %75,0'i ise üretimlerinde herhangi bir verim artışlarının olmadığını bildirmişlerdir. Burada birliğe düşen görev üyelerine teknik ve teknolojik yardım yaparak danışmanlık hizmeti vermesi ve üyelerinin verimlerini arttırması için çalışmalarıdır.
- Araştırmamızda yetiştirme teknikleri açısından, yetiştiricilerin birliğe üye olmalarında ilk üç önemli faktörün yem bitkileri ekim alanı, sığır varlığı ve eğitim durumları olduğu görülmektedir. Yem bitkileri ekim alanının birliğe üye olmada % 100 etkili olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akman N., Aksoy F., Şahin O., Kaya Ç.Y. ve Erdoğan G., 2006. Cumhuriyetimizin 100. Yılında Türkiye'nin Hayvansal Üretimi. Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği Yayınları No: 4 ISBN:975-94093-3-X.
- Aktürk D., Savran F., Hakyemez H., Daş G. ve Savaş T., 2005. Gökçeada'da Doğal Koşullarda Yapılan Hayvancılığın Sosyo-Ekonomik Açından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11 (3) 229-235, Ankara.
- Aktürk D., Bayramoğlu Z., Savran F. ve Tatlıdil F.F., 2010. The factors affecting milk production and milk production cost: Çanakkale case - Biga, *Kafkas Univ. Vet. Fak. Derg.*, 16 (2): 329-335.
- Alagöz T., Kumova Y., Atılgan A. ve Akyüz A., 1996. Hayvancılık Tesislerinde Ortaya Çıkan Zararlı Atıklar ve Yarattığı Çevre Kirliliği Üzerine Bir Araştırma. Tarım-Çevre İlişkileri Sempozyumu "Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı", Mersin Üniv. Müh. Fak., Mersin, 441-448.
- Alçiçek A. ve Demiruluş H., 1994. Çiftlik Gübrelerinin Biyogaz Teknolojisinde Kullanılması. *Ekoloji Çevre Dergisi*, Sayı:13.
- Altunkaya R., 1997. Damızlık Yetiştiriciliğinde Büyük Kaynak İsrafı, *Türk Holstein Friesian Yet. Derg.* 3 (10): 5, Ankara.
- Anonim, 2009. 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı. www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 13.12.2010
- Anonim, 2010a. http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/00c563bfd2c48c1_ek.pdf?tipi=14&sube= Erişim Tarihi: 22.01.2011
- Anonim, 2010b. http://www.tarim.gov.tr/E_kutuphane.arazi_toplulastirmasi.html Erişim Tarihi: 15.06.2011
- Anonim, 2010c. Tarımsal İşletme Yapı Araştırması. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=3977> Erişim Tarihi: 09.10.2011
- Anonim, 2010d. http://www.zonguldak.gov.tr/default_B0.aspx?content=1031 Erişim Tarihi: 17.06.2011
- Anonim, 2010e. http://www.zonguldak.gov.tr/default_B0.aspx?content=1022 Erişim Tarihi: 09.09.2011

- Anonim, 2010f. Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği Kayıtları.
- Anonim, 2010g. Devlet İstatistik Enstitüsü Genel Tarım Sayımı.
- Anonim, 2011a. <http://www.orkoop.org.tr/uploads/files/09.doc> Erişim Tarihi: 20.10.2011
- Anonim, 2011b. <http://www.zonguldaktarim.gov.tr/index.php?ln1=ilceler&in=2&sayfa=cografi> Erişim Tarihi: 06.06.2011
- Anonim, 2011c. <http://www.resmigazete.gov.tr/> Erişim Tarihi: 27.08.2011
- Anonim, 2011d. 1991 ve 2001 Genel Tarım Sayımı Tarımsal İşletmeler (Hane halkı) Araştırma Sonuçları http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=44&ust_id=13 Erişim Tarihi: 24.10.2011
- Aslan N., 2000. Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi (Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma). Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Sayı:3, İzmir.
- Aslan N. ve Cansever B.A., 2009. Ailenin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Çocuğun Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımı Üzerindeki Etkileri: Türkiye ve Hollanda Arasında Karşılaştırmalı Bir Çalışma. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 5 (2):210-226.
- Atasoy M., 2009. Türkiye’de Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İşletme Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın R., 1992. Tokat İlinde Seçilmiş Bir Yörede Tarımsal Yeniliklerin Benimsenmesinde ve Uygulanmasında Etkili Olan Başlıca Sosyo–Ekonomik Faktörler Üzerinde Bir Araştırma, Tarım Ekonomisi Bölümü, Ziraat Fakültesi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Blowey R. and Edmondson P., 1996. Teat disinfection in dairy herds. In Practice, 18 (6): 254-260.
- Breiman L., Friedman J.H., Olshen R.A. and Stone C.J., 2003. Classification and Regression Trees. Boca Raton, Florida: Chapman & Hall.
- Çetin H., 1997. Damızlık Sığır Yetiştiriciliğinde Yeniden Yapılanmanın ve Örgütlenmenin Önemi. Hayvancılıkta Örgütlenme Sorunları Sempozyumu, s:115-125, 27-28 Kasım, İzmir.
- Çıkın C. ve Olgun A., 1995. Tarımda Üretici Örgütlenmesi II. Çiftçi Örgütlenmesi Yayımı, Türkiye Ziraat Mühendisliği IV. Teknik Kongresi, I. Cilt, 9–13 Ocak, Ankara.

- De'ath G. and Fabricius K., 2000. Classification and Regression Trees. A Powerful Yet Simple Technique for Ecological Data Analysis. *Ecology*, 81: 3178-92.
- Dedeoğlu M., 2005. Emek Tarımsal Kalkınma Kooperatifine Ortak İşletmelerin Ekonomik Analizi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, *Tarım Bilimleri Dergisi* (J. Agric. Sci.), 16(1): 39-48.
- Değirmenci Y., Manyaz İ., Güzelaydın İ., Erkuş E., Koçak F. ve Arı B., 2010. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 1. Baskı, s:221-235.
- Erdem H., Atasever S. ve Kul E., 2007. Gökhöyük Tarım İşletmesinde Yetiştirilen Siyah Alaca Sığırların Süt ve Döl Verim Özellikleri, 1. Süt Verim Özellikleri. *OMÜ Zir. Fak. Dergisi*, 22(1): 41-46.
- Görgülü M., Göncü S., Serbester U. ve Kıyma Z., 2011. Süt Sığırlarının Üremesinde Beslemenin Rolü . 7. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi, 14-16 Eylül, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gür K., 1993. Tarımda Çevre Sağlığı Problemleri ve Çözüm Yolları. *Ziraat Mühendisliği Dergisi, Sayı*, 265, Ankara.
- Güven F., 2010. Türkiye Tarım İşletmelerinin Genel Durumu ve Yeter Gelirli İşletme Büyüklüğünün Tespiti. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- İşcan U., 2008. Tekirdağ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne Üye İşletmelerin Gelişim Süreci ve Bugünkü Durumu. Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.
- İşcan U., Özder M. ve Önal A.R., 2010. Tekirdağ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Gelişim Süreci ve Bugünkü Durumu. Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Zootekni Bölümü, Tekirdağ.
- Kardık D., 1999. Kırsal Alana Bilgi ve Teknoloji Aktarımında Çiftçi Örgütlerinin Rolü: Tariş Örneği. Ege Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Köse K., 2006. Uşak İli Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliğine Kayıtlı İşletmelerin Genel Yapısı. Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kum G., 2006. Antalya İli Holstein Irkı Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Mevcut Durumu, Besleme Alışkanlıkları ve Sorunları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Zootekni Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 56 sayfa.

- Kumuk T., 2004. Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü Ders Notları.
- Kumlu S., 1999. Sığır Yetiştiriciliğinde Neden Kayıt Tutulmalı?, *Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Dergisi*, Sayı 5, sayfa 10-11, Ankara.
- Kumlu S., Pekel E. ve Özkütük K., 1991. Siyah Alaca, İsrail Frizyeni, Kilis ve Melezleri Üzerine Araştırmalar, II. İneklerde Döl Verimi. Çukurova Üniv., *Ziraat Fak. Derg.* 6 (1):155-168.
- Mundan D. ve Karabulut O., 2008. Sütçü Sığırlarda Damızlıkta Kullanma Süresi ve Uzun Ömürlülüğün Ekonomik Açıdan Önemi. *YYÜ. Vet. Fak. Derg.* 19 (1): 65-68.
- Mutlu A., 1999. Adana İli Çevresindeki Hayvancılık Tesislerinde Ortaya Çıkan Atıkların Yarattığı Çevre Kirliliği Üzerinde Bir Araştırma. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarımsal Yapılar ve Sulama. Yüksek Lisans Tezi, Adana, 99 sayfa.
- Önal A.R. ve Özder M., 2008. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Yapısal Özellikleri, Namık Kemal Üniversitesi, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*. 5(2):197-203.
- Örekici G., 2004. Sınıflama ve Regresyon Ağaçları. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 85 s.
- Örekici G., Çamdeviren H. ve Akkuş Z., 2005. Sınıflama Ağaçları Yardımıyla Restless Legs Syndrome (RLS) Hastalarına Tanı Koyma. İnönü Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dergisi, 12(2); 111-117.
- Özkök H. ve Uğur F., 2007. Türkiye’de Yetiştirilen Esmer ve Siyah Alaca Sığırlarda Süt Verimi, İlk Buzağılama Yaşı ve Servis Periyodu. Atatürk Üniv., *Ziraat Fak. Derg.* 38 (2), 143-149.
- Özyılmaz O., 2010. Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği’nin Hizmetlerinin Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İşletme Eğitimi Ana Bilim Dalı, İşletme Eğitimi Yüksek Lisans Programı Ankara.
- Savran F., 2003. Çanakkale Damızlık Süt Sığırı Yetiştirici Birliklerine Üye Olan ve Olmayan Tarım İşletmelerinin Teknik ve Sosyal Yönden Karşılaştırılması, A. Z. *Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi*.
- Tatlıdil F.F. ve Aktürk D., 2009. Comparative Analysis of Dairy Cattle-Breeding Farms on Member and Non-Member of Breeders Association, *Agricultural Journal* 4 (1): 36-40, Medwell Journal.

- Temel G.O., Çamdeviren H. ve Akkuş Z., 2005. Sınıflama Ağaçları Yardımıyla Restless Legs Syndrome (RLS) Hastalarına Tanı Koyma. İnönü Üniversitesi, *Tıp Fakültesi Dergisi* 12(2) 111-117 (2005).
- Türkyılmaz M.K. ve Nazlıgül A., 2002. Türkiye Ekonomisinde Hayvancılığın Rolü ve Sorunları. Kafkas Üniversitesi, *Veteriner Fakültesi Dergisi*, 8(2): 177-181.
- Türkyılmaz M.K., 2005. Süt Sığırcılık İşletmelerinde Sağım Robotu Kullanımı. *Erciyes Üniv. Vet. Fak. Derg.* 2(1) 61-64.
- Yamane T., 1967. Elementary Sampling Theory, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Yaylak E. ve Alçilek A., 2003. Sığır Besiciliğinde Uucz Bir Kaba Yem Kaynağı: Mısır Silajı. *Hayvansal Üretim* 44 (2): 29-36.
- Yılmaz İ. ve Kaygısız A., 2000. Siyah Alaca Sığırların Laktasyon Eğrisi Özellikleri. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 6 (4), 1-10.
- Yüksel M., 2009. Köy-Koop'a Üye Olan Ve Süt Sığırcılığı Yapan İşletmeler İle Üye Olmayıp Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Tarımsal Yeniliklerin Benimsenmesi Açısından Karşılaştırılması. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 53 sayfa.

Ek-1. Anket Formu

**Bu Çalışma ‘Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği’ne Üye Olan ve Üye Olmayan İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Yönden İncelenmesi; Çaycuma Örneği’
Konulu Yüksek Lisans Tez Çalışması İçin Hazırlanmıştır.**

..../..../2010

ANKET SORULARI

() Birlik Üyesi

() Birlik Üyesi Değil

1. Adınız Soyadınız

1. Adresiniz

2. Ailedeki birey sayısı ve eğitim durumları

Aile Bireyleri	Cinsiyet		Yaşı	Eğitim Durumu				
	Kadın	Erkek		Okur Yazar Değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite

3. Bağlı olduğunuz sosyal güvenlik kurumu hangisidir?

- a) SSK
- b) Bağ kur
- c) Emekli Sandığı
- d) Diğer
- e) Yok

4. Tarımsal kitap, dergi, gazete vb. üyeliğiniz var mı? a) Var b) Yok

5. Var ise hangisi?

.....

6. Gazete ve dergilerde okuduğunuz haber türlerini önem sırasına göre numaralandırınız.

() Politika

- Tarım
- Spor
- Magazin

7. Televizyonda en çok izlediğiniz programları önem sırasına göre numaralandırınız.

- Haberler
- Çiftçi Programları
- Tartışma Programları
- Eğlence Programları

8. Tarımla ilgili son beş sene içinde seminer ve ya kursa katıldınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

9. Cevabınız evet ise en son ne zaman ve neye katıldınız?

.....

10. Son beş yıl içerisinde bir tarım fuarına katıldınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

11. Cevabınız evet ise en son ne zaman ve hangi tarım fuarına katıldınız?

.....

12. Ailenizle birlikteyken bulunduğunuz aktiviteleri en çoktan aza doğru sıralayınız.

- Sohbet etmek
- Gezmek
- Televizyon izlemek
- Sinema-tiyatro izlemek

13. Bu mesleği (çiftçiliği) seçme nedeniniz nedir?

- a) Baba mesleği olduğu için
- b) Yapabilecek başka bir iş bilmiyorum
- c) Başka işleri denedim olmadı
- d) Emekli olduktan sonra hobi amaçlı olarak başladım

14. İşletmenizde yer alan üretim faaliyetleri nelerdir?

- a) Sadece bitkisel üretim
- b) Sadece hayvansal üretim
- c) Hem bitkisel hem hayvansal üretim

15. Kaç yıldır yetiştiricilik yapıyorsunuz?

.....

16. Aylık kazancınız ne kadar?

a) 0-499 TL b) 500-999TL c) 1000-1499 TL d) 1500-1999TL e) 2000TL ve üzeri

17. Başka bir gelir kaynağınız var mı? Varsa aylık gelire katkısı ne orandadır?

.....

18. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'ne kaç yılında üye oldunuz?

a) 2005 b) 2006 c) 2007 d) 2008 e) 2009 f) 2010

19. Birliğe üye olma sebebinizi önem sırasına göre numaralandırınız. (1, 2, 3 gibi)

() Büyükbaş hayvan desteklerinden faydalanabilmek için

() Süt desteğinden faydalanabilmek için

() Suni tohumlama yardımı için

() Soy kütüğünün bilinmesi

() Danışmanlık, teknik ve teknolojik yardım alabilmek için

() Damızlık hayvan temin edebilmek için

() Diğer nedenlerden dolayı.....

20. Yetiştiricilik için gerekli bilgiyi nereden sağlıyorsunuz?

a) İl ve İlçe Müdürlüklerinden

b) Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliğinden

c) Ziraat Odasından

d) Tarımsal Kooperatifler

e) TV, Gazete ve Tarımsal Dergiler

f) İnternette

21. Başka bir tarımsal kuruma üye misiniz? Üye iseniz hangisi veya hangileri?

a) Süt Üreticileri Birliği

b) Ziraat Odası

c) Tarımsal Dernekler

d) Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

22. Tarımla ilgili kuruluşlarla görüşme sıklığınız nedir?

a) Hiç uğramam

- b) Ara sıra uğrarım
- c) İl/İlçeye her gittiğimde uğrarım
- d) İhtiyaç duyduğumda uğrarım

23. İşletmenizdeki mevcut sığır varlığı nedir?

- a) Süt ineği.....
- b) Tosun.....
- c) Düve.....
- d) Dana
- e) Buzağı.....

24. İşletmenizdeki mevcut diğer hayvan varlığı nedir?

- a) Koyun.....
- b) Keçi.....
- c) Kanatlı.....

25. Arazi varlığınız ne kadar? (da)

	<u>Sulu</u>	<u>Kıraç</u>	<u>Toplam</u>
a) Mülk Arazisi
b) Kiraya, ortağa verilen
c) Kiralanan, ortağa alınan

26. Hayvan yetiştiriciliğinde günün kaç saati çalışıyorsunuz?

- a) 0-5 saat
- b) 6-8 saat
- c) 9-12 saat
- d) 13 ve üzeri

27. İşinizden arda kalan zamanınızda neler yapıyorsunuz?

.....

28. Hayvansal üretim faaliyetinde işçi çalıştırıyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Geçici işçi

29. Sahip olduğunuz mal varlıkları neler? (Ev, Araba, vb.) Bu mal varlığını birlik üyesi olduktan sonra mı edindiniz?

.....

30. Hayvanlarınızı pazarlama şekliniz nedir?

- a) Kendim satarım(keserim)
- b) Celep

- c) Mezbaha
- d) Damızlık olarak değerlendiririm

31. Süt ürünlerinizi pazarlama şekliniz nedir?

- a) Kendim değerlendiririm(Peynir, yoğurt, ... yaparım)
- b) Mandıralara satarım
- c) Kooperatife satarım
- d) Süt sanayicilerine (Danone, Sütaş vb)

32. Hayvan gübresini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a) Satıyorum..... (kg/TL)
- b) Tarlama atıyorum

33. Süt üretimi ve değerlendirme şekli (kg/ TL) (Anket gününde)

Sağılan Hayvan Cinsi	Adet	Sağım süresi dk.	Sağım şekli(Elle, makine ile)	Günlük süt üretimi (lt)	Evde tüketilen veya işlenen (lt)	Buzağıya içirilen (lt)	Satılan (lt)	Satış Fiyatı (TL)	Sütün Satıldığı Yer	Elde edile gübre miktarı (kg)
İnek										

34. Damızlık hayvanınızı nereden sağlıyorsunuz?.....

35. Damızlık hayvanlarınızda hangi kriterleri göz önüne alıyorsunuz?

.....

36. Süt ineğinizin kasaplık yaşı nedir?.....

37. Ahır temizliğinde neler kullanıyorsunuz?

- a) Kireç
- b) Dezenfektanlar
- c) Hiçbir şey kullanmıyorum

38. Sağım temizliğinde neler kullanıyorsunuz?

- a) Dezenfektanlar
- b) Hiçbir şey kullanmıyorum

39. Alet makine varlığınız nelerdir?

Cinsi	Adet	Kullanılmış haliyle bugünkü değeri (TL)	Açıklama (Proje ile mi yoksa kendi imkanlarınız ile mi aldınız)
Traktör			
Traktör Pulluğu			
Diskaro			
Kültivatör			
Mibzer			
Biçerdöver			
Çiftlik Gübresi Dağıtma Mak.			
Patoz			
Römork			
Su motoru			
Pülverizatör			
Tırmık			
Silaj Kesme Mak.			
Çayır Biçme Mak.			
Ot Silaj Mak.			
Tek-Çift Sıra Silaj Mak.			
Balyalama Mak.			
Sıyırıcı			
Süt Sağım Mak.			
Süt Soğutma Tankı			
Yem Hazırlama/Yem Kırma Mak.			
Küçük El Aletleri			
Diğerleri			

40. Barınak temizliği yapıyor musunuz, yapıyorsanız hangi sıklıkta yapıyorsunuz?
- a) Yapmıyorum
 - b) Her hafta
 - c) Ayda bir
 - d) Altı ayda bir
41. Hayvan barınakları evden ayrı yerde mi yoksa bileşik mi?
- a) Ayrı yerde
 - b) Aynı yerde
42. Rasyon, kuru madde, enerji gibi kavramları biliyor musunuz? Bunlara beslemede dikkat ediyor musunuz?.....
43. İşletmenizde hangi yem bitkilerini ne kadar yetiştiriyorsunuz? (kg veya da)
- a) Arpa.....
 - b) Yonca.....
 - c) Fiğ.....
 - d) Yulaf.....
 - e) Silajlık mısır.....
 - f) Buğday
 - g) Diğer.....
44. Kullandığınız kaba yemleri nereden sağlıyorsunuz ve oranı nedir?
- a) İşletmemden sağlıyorum.....
 - b) Dışarıdan satın alıyorum.....
45. Kullandığınız kesif yemleri nereden sağlıyorsunuz ve oranı nedir?
- a) İşletmemden sağlıyorum.....
 - b) Dışarıdan satın alıyorum.....
46. Slaj yapıyor musunuz eğer yapıyor iseniz ne zamandır ve nereden öğrendiniz?
.....
47. Ailenizin ekonomik durumunu tarif etmeniz gerekirse nasıl ifade edersiniz?
- a) Zor geçiniyoruz
 - b) İdare ediyoruz
 - c) İyi sayılır
 - d) Çok iyi

48. Herhangi bir sosyal alışkanlığınız var mı?(Spor, müzik, sinema,)

.....

49. Devletten tarımsal destek alıyor musunuz? a) Evet b) Hayır

50. Evet ise hangi hayvansal üretim desteklerini alıyorsunuz?

a) Büyükbaş hayvan desteği

b) Süt desteği

c) Buzağı desteği

d) Suni tohumlama

51. Evet ise hangi bitkisel üretim desteklerini alıyorsunuz?

a) Yem bitkileri desteği

b) Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları Desteği

c) Toprak Analizi Desteği

d) Mazot ve Gübre Desteği

52. Devlet desteğini yeterli buluyor musunuz? Sizce ne olmalı?

.....

53. Hayvancılık yapmaktan memnun musunuz?.....

54. İşletmenizle ilgili sorunlarınız neler?

a) Düşük ürün fiyatı

b) Kredi sorunu

c) Eğitim-sağlık

d) Yüksek girdi fiyatları

e) Mera sorunu

55. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'nin düzenli yapmış olduğu veteriner hizmetleri var mı? a) Evet b) Hayır

56. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'nin yapmış olduğu faaliyetlerden memnun musunuz? a) Evet b) Hayır

57. Evet ise neden?.....

58. Hayır ise neden?.....

59. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'nin eğitim çalışmaları var mı? Bunlar neler ve siz katıldınız mı?

60. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'ne üye olduktan sonra gelirinizde bir artış oldu mu?.....
61. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'ne üye olmadan önce yaptığınız uygulamaları, verilen yem miktarını ve verimi kayıt altına alıyor muydunuz?
- a) Evet b) Hayır
62. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'ne üye olduktan sonra teknoloji kullanımınızda gelişme oldu mu? a) Evet b) Hayır
63. Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği'ne üye olduktan sonra hayvansal üretiminizde verim artışı oldu mu? a) Evet b) Hayır
64. Birlik üyesi olmama sebebiniz nedir?
- a) Bilgim yok
- b) Hayvan sayım yeterli değil
- c) Kayıt ücreti yüksek
- d) Faydasına inanmıyorum
- e) Üye olacak
65. Birlikten beklentileriniz neler. Gelecek için önerileriniz neler?
-

ÇİZELGELER	Sayfa No
Çizelge 1. Zonguldak ili toprak varlığı ve dağılımı.....	5
Çizelge 2. Bitkisel üretim	6
Çizelge 3. Zonguldak ili hayvan varlığı	6
Çizelge 4. ZDSYB'nin ilçelere göre üye dağılımı	8
Çizelge 5. Yetiştiricilerin eğitim düzeyi	24
Çizelge 6. Yetiştiricilerin yaşı	25
Çizelge 7. İşletme sahiplerinin ailedeki birey sayısı	26
Çizelge 8. Yetiştiricilerin bağlı olduğu sosyal güvenlik kurumu... ..	26
Çizelge 9. Yetiştiricilerin televizyonda izledikleri programlar	28
Çizelge 10. Yetiştiricilerin aileleri ile birlikte buldukları aktiviteler.....	29
Çizelge 11. Yetiştiricilerin süt sığırı yetiştiriciliği yapma sebepleri.....	30
Çizelge 12. İşletmelerde yer alan üretim faaliyetleri	31
Çizelge 13. Yetiştiricilerin işletmelerindeki sığır varlığı	32
Çizelge 14. Yetiştiricilerin işledikleri arazi varlığı	33
Çizelge 15. Türkiye'de tarımsal işletme sayısı ve büyüklüğü.....	34
Çizelge 16. Yetiştiricilerin sahip oldukları alet ve ekipmanlar	35

Çizelge 17. Yetiştiricilerin aylık kazançları	36
Çizelge 18. Damızlık Birliği'ne üye olma yılları.....	37
Çizelge 19. Yetiştiricilerin birliğe üye olma sebepleri.....	38
Çizelge 20. Yetiştiricilik ile ilgili bilgi kaynakları.....	39
Çizelge 21. Yetiştiricilerin bağlı oldukları diğer kurumlar.....	40
Çizelge 22. Yetiştiricilerin tarımla ilgili kuruluşlarla görüşme sıklığı.....	41
Çizelge 23. Yetiştiricilerin tarımsal etkinliklere katılma durumu.....	42
Çizelge 24. Yetiştiricilerin basılı yayınlara üye olma durumu.....	43
Çizelge 25. Yetiştiricilerin hayvanlarını pazarlama şekli.....	43
Çizelge 26. Hayvan başına süt üretim miktarları, sağım yöntemleri ve satış fiyatları.....	45
Çizelge 27. Yetiştiricilerin süt ürünlerini pazarlama şekli.....	45
Çizelge 28. Yetiştiricilerin hayvan gübresini değerlendirme şekli.....	46
Çizelge 29. Süt ineğinin kasaplık yaşı	47
Çizelge 30. Ahır temizliğinde ne kullanıldığı.....	48
Çizelge 31. Sağım temizliğinde ne kullanıldığı	49
Çizelge 32. Barınak temizliğinin hangi sıklıkta yapıldığı.....	50
Çizelge 33. Hayvan barınaklarının yerleşim durumu.....	51

Çizelge 34. Rasyon, kuru madde, enerji gibi kavramlara dikkat edilip edilmemesi.....	51
Çizelge 35. İşletmelerde yetiştirilen yem bitkileri.....	52
Çizelge 36. Silaj yapımı.....	53
Çizelge 37. Hayvan yetiştiriciliğinde kaç saat çalıştıkları.....	54
Çizelge 38. Hayvansal üretim faaliyetinde işçi çalıştırılması.....	55
Çizelge 39. Devletten tarımsal destek alınması.....	56
Çizelge 40. Devlet desteği yeterli bulunuyor mu.....	56
Çizelge 41. Hayvancılık yapmaktan memnun olup olmadıkları.....	57
Çizelge 42. İşletmeler ile ilgili sorunlar.....	58
Çizelge 43. Üyelerle damzılık birliği ilişkisi.....	60
Çizelge 44. Yetiştiricilerin birlik üyesi olmama sebepleri.....	61

ŞEKİLLER

Sayfa No

Şekil 1. Üye olmada yem bitkileri ekim alanları, sığır varlığı ve eğitim durumunun etkisi	17
Şekil 3. Üye olmada silaj yapılması, ahır temizliği yapılması ve hayvan barınaklarının yerleşim yerine göre durumunun etkisi	21

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hülya ÖZDURAN

Doğum Yeri : Zonguldak

Doğum Tarihi : 29.01.1985

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi, 2008

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, 2011

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İŞ DENEYİMİ

2010- (devam ediyor), Tarım Danışmanı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Çaycuma İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü.

2008-2010, Ziraat Mühendisi, Çanakkale İli Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği.

İLETİŞİM

hulyaa_ozduran@hotmail.com